

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

ALMA CLEVE

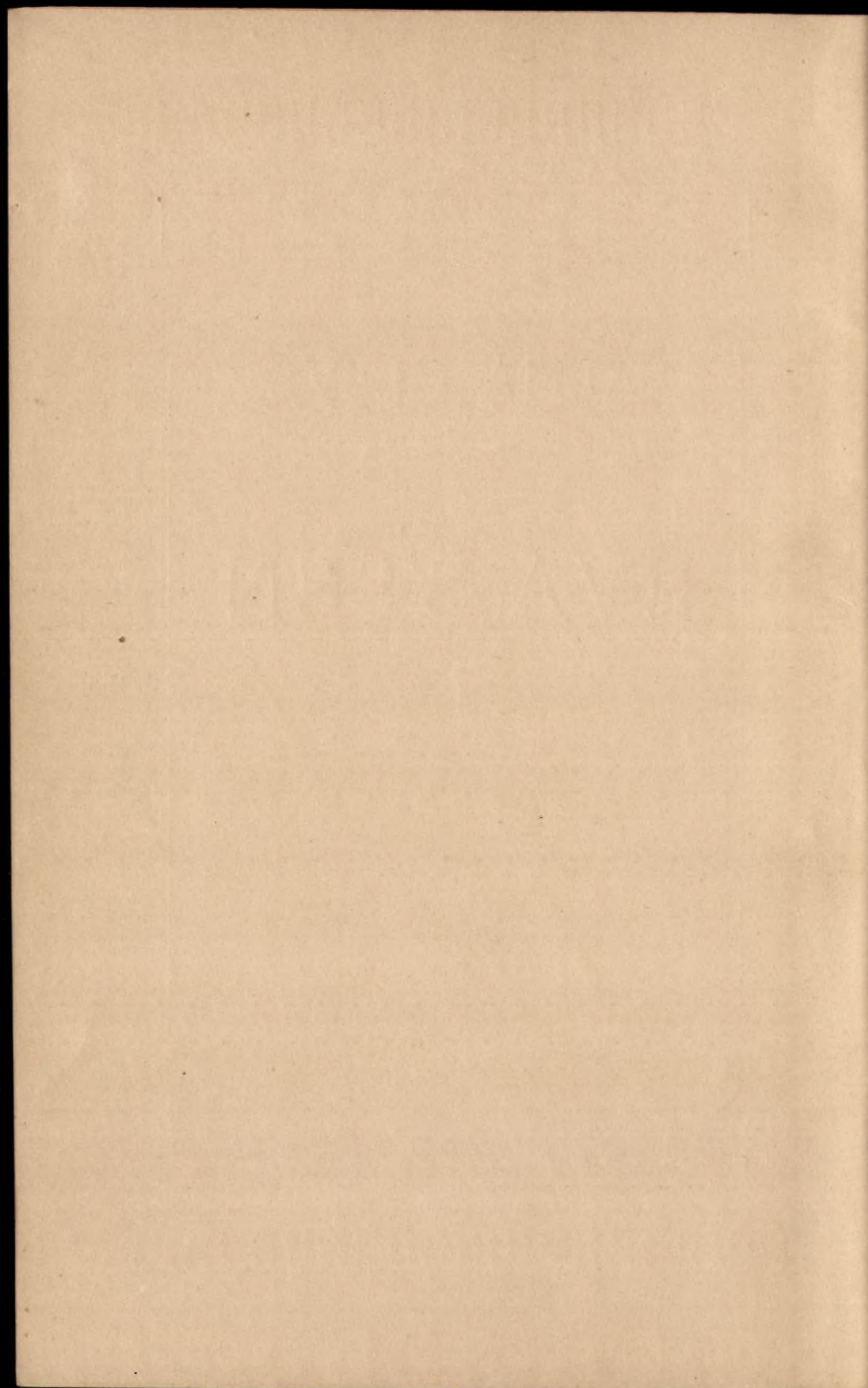
EVA STEN

EN BERÄTTELSE FRÅN VÅRA DAGAR

STOCKHOLM
HUGO GEBERS FÖRLAG

Pris: 2 Kr.

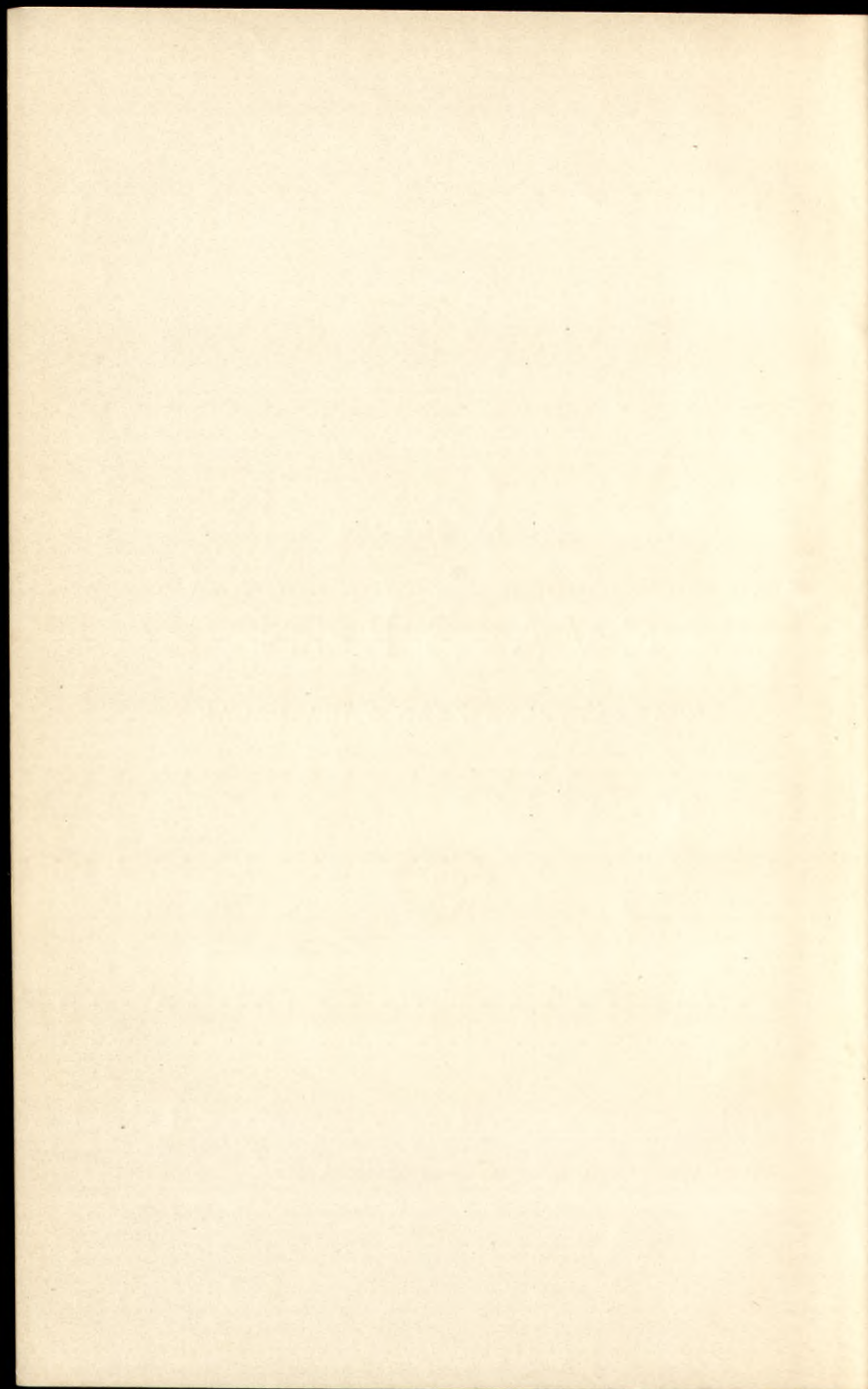

ALMA CLEVE

EVA STEN

EN BERÄTTELSE FRÅN VÅRA DAGAR

EVA STEN

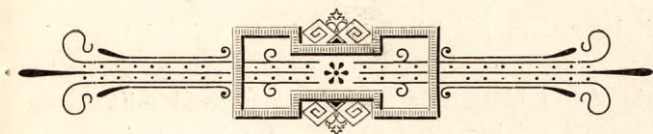
EN BERÄTTELSE FRÅN VÅRA DAGAR

AF

ALMA CLEVE

STOCKHOLM
HUGO GEBERS FÖRLAG

I.

»**H**jalmar, du som kunde ställt dina fordringar så högt, som är så oändligt lärd och uppuren, hur underligt att du blef förälskad i mig, enkla landtbarn, som egentligen ingenting kan, ingenting sett, left mitt lif anspråkslöst fram i en undangömd vrå af världen och på genväg sökt nå det lilla jag har reda på! Jag fattar knappt min lycka, men jag tror på henne, liksom jag tror på Gud, som skänker allt godt och skönt i lifvet.»

»I din förmåga att *tro* öfverträffar du i alla fall den, som inom några dagar får kalla dig sin egen lilla hustru, min älskade. Ser du, Eva, man behöver ingen tro för att fatta lyckan, när man äger henne vid sin sida, såsom jag nu, liksom man inte längre nöjer sig med tro, när man kan skaffa sig vetande. Men hvad tror du egentligen allt, liten? Låt höra!»

»Min tro — det är endast ett seende framåt. I sorg, i glädje, till och med i kärleken till dig,

Eva Sten.

Hjalmar, kan jag icke nöja mig med hvad tiden gifver. Allt hvad ljufligt jag känner i lifvet förefaller mig såsom blott en svag aning om hvad mitt väsens tillvaro i evighet skall känna. Jag kan aldrig stanna med min tanke vid slut och *förintelse*. Det finns intet ord, som så kyler mig. När jag förlorade far och mor och grät så bittert vid deras graf, skulle jag aldrig förmått torka mina tårar, om jag icke trott, att vi skulle återfinna hvarandra. När jag började se, att du ville skänka mig din kärlek, när i mitt eget bröst hängifvenhetens känsla för dig vaknade, skulle jag kväft denna känsla, om jag icke trott, att jag också skulle få dö med kärleken till dig i mitt hjärta och att också vi sedan skola återfinna hvarandra. — Hvarje känsla som fyllt mitt hjärta med tacksamhet, beundran och kärlek, hvarje tanke, som varit god och hög, skall aldrig förgå utan fullkomnas och följa mig bortom tiden. Ingenting mer än det som hör jorden till får dö, det andra taga vi med oss! Men innan dess, min älskade Hjalmar, skola vi lefva ett långt lif, hvarunder du skall hjälpa mig att allt bättre och fullare uppfatta lifvets plikter och min egen tillvaro och göra mig skicklig och värdig att fortsätta mitt evighetslif. Det är bara *det* jag tror, och annorlunda kan man väl icke uppfatta meningen med sitt lif, om man än kan uttrycka det på ett annat sätt.

»Du blir riktigt inspirerad, Eva, och taflan, som din fantasi upprullar, är ganska tilltalande. Men för mig är

det en hufvudsak, att man har det behagligt — och det kan man ju mycket riktigt icke ha utan plikt-uppfyllelse — så länge man lefver. Man vet hvad man har, men man vet icke hvad man får. Mitt paradiset skall du, lilla Eva, skapa, och jag brinner af otålighet att få träda ditin. Apropos, är allt i ordning där uppe!»

»Ja, Hjalmar, allt, från det minsta till det största — men det har jag ju ingen förtjänst af. Jag har knappt gjort någonting därtill, det blir min tur sedan, hoppas jag; och trodde jag inte på, att jag då skulle kunna göra dig nöjd, blifva för dig allt hvad du väntar af mig, så vågade jag inte stiga ditin, liksom jag inte vågade dö, om jag inte trodde på Guds kärlek.»

»Kommer nu tron igen — men du är förtjusande, lilla Eva, i tro eller otro.»

»Det kan du inte mena, Hjalmar! Du bara tycker, att jag inte är nog förståndig att tala med dig i dessa saker kanske, och däri har du nog rätt. Du skall lära mig, när vi komma — —»

»I vårt hem! Ja, det skall bli riktigt angenämt att få ett sådant. Men, tiden har gått fort, ser jag. Jag måste nu lämna dig! Du har väl mycket att bestyra dessa dagar, och jag har under tryckning mitt stora arbete, som kräfver all den tid jag kan disponera öfver. Nästa vecka går bort för vår lilla wedding trip. Vi kanske alltså inte träffas förrän själfva brö...»

»Säg inte ut ordet, Hjalmar, det är ett så högtidligt ord, som fyller hjärtat med både fröjd och bäfvan.»

»Jag skall inte uttala det då! Farväl, lilla sensitiva, och passa på tiden om fredag!»

Den unga flickan befann sig ensam. I glada, lyckliga tankar framtog hon raskt ett större broderi, som hon skulle avsluta och medtaga såsom en ytterligare prydnad i det nya hemmet. Hon satte sig att sömma flitigt.

Efter en stund inkom i rummet en äldre faster till Eva, den släkting hon sedan sin förlofning vistats hos i Stockholm för att under den knappt tillmätta beredsetiden af ett par månader göra sig själf i ordning och vara med om att se sitt blifvande hem iordningställas.

»Hvem kunde föreställa sig att du, lilla Eva, skulle så snart få ett eget hem och därtill en sådan man!» började faster Karin, under det hon makade sig i ordning i den bekväma soffan. »Och så bra, att du nu hade en gammal faster här, som kunde få rå om dig, tills du skall inträda i ditt eget prak-

tiga bo såsom maka åt en så berömd och aktad man, som din blifvande make! Hösten är eljes en kulen och dyster årstid, men det har jag inte märkt i år. Här har varit så gladt och trefligt sedan du kom, och riktigt värmande att se ungdom och rosor och längtan och öfverraskningar och allt, som hör den period till, hvilken du nu snart har bakom dig. Det blir tomt efter dig, flickan min, gumman kommer att sakna dig! — Men när vi nu sitta här i ostörd ro, kanske för sista gången innan den stora högtidligheten, så tala om för mig, min lilla stumpa, hvar du första gången träffade din blifvande man. Den *första* gången» — och faster Karin blef plötsligt tankfull — »har en viss betydelse med sig, tror jag, äfven om den efterföljes af många andra. Om det är den *första* och *sista*, då glömmes den aldrig», sade hon liksom för sig själf. »Var det hos farbror Axels, och hur kunde det falla sig så, att de fingo så célebert främmande!» fortsatte faster Karin i lättare ton.

»Ja, kära faster, just hos farbror Axels. Har jag inte berättat det för dig! Men först en sak, faster. Du får inte ständigt tala om Hjalmar i hans storhet, såsom den fräjdade forskaren; utan när det rör mig, så skall du bara tala om honom såsom en vanlig människa, eljes blir jag rädd, rädd för min egen litenhet, som nog ändå står så bjärt för mig, och som jag själf har alltför stor benägenhet att frammana till oroligt begrundande. Jag tror inte håller Hjalmar

tycker om, när jag vidrör den stora skillnaden oss emellan. Om bara tiden kunde något litet utplåna den! Alltså, när Hjalmar första gången såg mig? Det var en dag i somras, där nere på landet. Jag satt inne i farbror Axels rum och hjälpte honom med litet skrifning, då tvänne herrar kommo uppkörande på gården. Farbror gick själf ut och tog emot dem samt förde strax in herrarna i sitt rum, därifrån jag icke i tid aflägsnat mig, så att vi möttes i dörren. Den ene af herrarna var en äldre man och något bekant med farbror sedan akademitiden, den andre, ja, honom känner du nu själf! Det imponerade mäktigt på både faster Marie och mig, då farbror underrättade oss, att han bjudit till middag de tvänne berömda vetenskapsmännen, som i arkeologiskt och geologiskt syfte kommit till orten, sade han oss. Vi ansträngde oss att i största hast göra middagen så festlig som möjligt. Jag fick vid bordet min plats bredvid Hjalmar, och jag lyssnade med spändt intresse till hans berättelse om deras, eller rättare hans väns, fynd och dess betydelse. Han talade med sådan värme, hvilket han alltid gör, då han kommer in på det vetenskapliga området, och jag tror han tyckte om min uppmärksamhet på hvarje hans ord, och så drack han med mig och så pratade vi åter, och han frågade slutligen, om inte vi damer också ville följa med bort efter middagen och se platsen för de arkeologiska arbetena. Jag var så intresserad af hvad jag

fick höra, att jag glömde att gräma mig öfver ett litet missöde under middagen — missöde egentligen blott för fasters fina damastduk. Vi hade de finaste, tunna vinglasen, och mitt glas måtte varit spräckt, fastän vi ej observerat det, ty då Hjalmar slutligen klingade med mig och tackade för godt bordssällskap och därvid kanske kom att stöta sitt glas något hårdt mot mitt, gick det sönder i min hand — och den fina duken färgades blodröd! Ja, det var förargligt, men middagen var ju slut, och jag kände mig så glad och road och stolt öfver skålen, att jag inte fäste mig vid missödet. — Hjalmar återkom därefter flera gånger, och sedan vet du, kära lilla faster, hur det gick — frieriet är du väl ej nyfiken att höra, faster? Det får du i alla fall ingen redogörelse för! Nej, nu måste jag vara flitig, så jag får Hjalmars matta färdig: den skall ligga under hans skrifbord — mina händers verk vid hans fötter! — — — Faster, så betänksam du ser ut och så allvarsam, en tår i ögat till och med, tror jag?»

»Barn, Gud bevare dig!» utbrast faster Karin, fattade om hennes hufvud med sina båda händer och kysste hennes panna, »Gud gifve att det ingenting må betyda — och det kan ju ingen betydelse ha, jag är en gammal toka!»

De fortsatte sedan sitt samspråk, den gamla flickan och den unga, och Eva sydde och pratade, mindes små obetydliga händelser från sin barndom,

tänkte högt igenom sin korta ungdom, gjorde liksom en repetition af det genomgångna, innan hon skulle börja en ny afdelning. »Minns faster det och det, som hände sista sommaren faster hälsade på oss? Kommer faster ihåg, hur härlig utsikten var ifrån udden öfver sjön! Och de stora lindarna på gården, där mamma så gärna satt, och den majestätiska skogen, hvilken som en mur mot nordanvinden reste sig bakom byggningen», och minnena bröto nästan brådskande fram öfver Evas läppar, under det att de sista ljusa dagrarna i glänsande silke sattes på blomstren och ornamenten, som i mjuka färger utbredde sig på arbetet i hennes händer.

Faster lyssnade och glömde, att hvilotimmen för länge sedan slagit.

»Mamma tyckte alltid så och så, pappa lärde mig det och det», ljöd det återigen. Och vid dessa hågkomster blef liten Eva så vek om hjärtat och tillade med en snyftning:

»O, hvad jag älskade dem och hvad de älskade mig! Men Hjalmar älskar mig också, och skall ersätta mig allt som jag förlorat, då han ju nästan ensam får råda i mitt hjärta. Faster, du kan ju inte veta, hur underligt det är att stå så nära en dag, då löften för lifvet skola gifvas åt en människa! Det känns på samma gång lättare och svårare att afge dem, än det kändes att uttala de löften, jag redan gifvit åt Gud.»

»Äktenskapet är nog en allvarlig sak, mitt barn, det är allt hvad en utanför stående kan se.»

»Allvarlig ja, men på samma gång dock glad och naturlig såsom solen för ängarnas blomster och rymden för fåglarnas jublande sång. Jag kan inte vänta något ledsamt nu, då jag ser idel glädje framför mig.»

»I öfvermorgon alltså plundras myrten, som sattes för lilla Evas räkning, och gamla faster får binda kronan. Måtte det ske i en god stund!»

II.

Geologen professor Hjalmar Sten hade nyss hemkommit från en forskningsresa till Norra och Central-Amerika. Redan känd och berömd genom sina arbeten hade han mottagits med smickrande uppmärksamhet på andra sidan Atlanten, där hans vetenskap mer än hvarje annan följes med intresse och flitigt studeras. Han hade vunnit epokgörande resultat af sina undersökningar, och hans utnämning till professor hade följt omedelbart efter hans återkomst till fäderneslandet.

Det hem, i hvilket Hjalmar Sten uppvuxit, hade ingenting erbjudit, som kunnat fångla den vetgirige ynglingen, och inga toner hade från hemmets värld kommit hans hjärtas strängar att vibrera. Han hade inga minnen eller känslöintryck från sin barndom. Hans föräldrar hade nästan aldrig sysselsatt sig med honom och ingenting hade riktat hans verksamhet eller intresse åt det verkligt mänskliga, åt människan. Hans inneboende energi hade sålunda uteslutande omsatt sig uti ett outtröttligt arbete inom och samlif med de vetenskaper, som redan under skoltiden eggat

honom och tagit lejonparten af hans tid samt så godt som skjutit åt sidan allt annat.

Vid universitetet hade hans framstående begåfning och afgjorda framgång i vetenskapligt hänseende tidigt skaffat honom aktning och beundran i kamraterkretsen. Men vännerna kvarhöllos ej af något personligt från hans sida, och af sin tid och sitt intresse hade han också då knappt något öfrigt för dem. Han gaf sig helt åt arbetet i vetenskapens tjänst.

Den unge doktor Sten stod i allo på höjden af sin tids bildning. Han hade ej låtit sig nöja med den omfattande insikt i naturens lagar, hvilken han kände sig i besittning af och ständigt ökade. Han hade äfven slagit in på djupa filosofiska studier, kanske närmast för att tillfredsställa sitt begär att kunna inordna tankens, viljans och själslifvets yttringar under samma lagar, som gälla för fenomenvärlden. Han bekände sig sålunda närmast till naturalistens världsåskådning, och *nöjde sig med den* samt afvisade hvarje fruktlöst funderande på det, som ej af förnuft eller vetenskap kunde förklaras. Det var förspildt arbete.

Hade människan i allmänhet såsom sådan spelat en relativt obetydlig roll för doktor Sten, så skulle man kunna säga, att den till familjelifvet hörande *kvinnan* alldeles undgått hans uppmärksamhet. Hans erfarenhet om henne hade inskränkt sig till förnimmelserna af ett visst samband mellan hemmets kvinnu-

liga medlemmar och dess måltider samt husliga för-
rättningar, och aldrig hade det fallit honom in att
göra hvarken yngre eller äldre damer till föremål för
sin eftertanke. Kvinnorna hade icke berört honom
oangenämt — de hade icke berört honom alls.

Emellertid kunde det ju hända, att han flyktigt
anmärkte, att *skalet var vackert att se på*, men kär-
nan, ja, fanns det öfverhufvud någon kärna i en li-
ten kvinnouppenbarelse? Doktor Sten gaf sig ej tid
att reflektera däröfver, ända tills han en härlig som-
mardag mötte Eva i dörren till den enkle landt-
prästens rum.

Den trettiotvååriga professor Sten hade fått en
position i världen, och det föll honom den dagen
tvärt in, att han också borde ha en fru. Då han vid
middagsbordet fick sin plats vid Evas sida och inom
kort erfor en för sig alldeles ny känsla af trefnad
under samtalet med henne, där hon med liflig och
kveck uppfattning uppmärksamt följde hans ord, fat-
tade han, innan middagen gått till ända, beslutet att
om hon var fri göra henne till sin maka. Långa
krokvägar ville han icke gå för ernående af sitt mål,
men naturligtvis måste han bereda sig några tillfäl-
len att återse henne, innan han ville uttala sin önskan.

Professorn gjorde alltså under vistelsen på orten
täta besök i prästgården. Det klädde honom ofant-
ligt att vara glad och att göra sig mödan vara älsk-

wärd, och detta gjorde han hvarje gång mer och mer. Hans ögon blixtrade och blicken blef varm. Han tröttnade aldrig att berätta om sina resor eller lämna intressanta upplysningar om den mark de gingo på, de växter och företeelser som omgafvo dem. Alla hade blifvit intagna af honom, och Eva rodnade af förtjusning och lycka, då hon nästan kände, att det i första rummet var för henne han talade.

Under deras korta bekantskap hade Eva gradvis stigit från blyghet, undran och uppmärksamt lyssnande på den lärde professorn till beundran, hänförelse och kärlek till honom, så att då han var färdig med sin fråga, var hon färdig att räcka honom sin hand. Hennes hjärta var ju fritt och föremålen för hennes varmaste tillgifvenhet hade för ej länge sedan lämnat platsen tom och blott saknaden åter. Den fader- och moderlösa öfverlämnade med fullaste förtroende sin framtid åt honom, hon älskade honom och kände sig öfverlycklig att få skänka sitt hjärtas ömhet åt den, hon så högt beundrade. Hon trodde sig i denna kärlek få ersättning för hvad hon förlorat och mycket mer ändå.

En eftermiddag hade han bedt henne följa sig på en längre promenad. Han ville visa henne refflorna, som den stora landtisen en gång åstadkommit på bergsknallarnas stötsida.

Det var på stigen, som öfver skogsbacken leder fram till kyrkan, hon lofvade bli hans, och på den

lilla bänken utmed kyrkmuren hade Hjalmar föreslagit henne att hvila en stund. Han ville än en gång förvissa sig om, att hon förstått honom.

De sneda solstrålarna dansade in genom kyrkfönstren och göto sitt guld öfver det enkla templet. Hon hade nyss lagt sin hand i hans. Ett ögonblick sutto de båda tysta — Eva visste ej rätt, om hon skulle gråta eller skratta. Men professorn kände sig mer än vanligt obesvärad och belåten, sedan han fått saken afgjord, och anslog tvärt en lätt och skämtsamt ton. Snart ljödo åter bådast rösterna i lifligt samspråk, och skälmska infall från lilla Eva höjde munterheten. Situationen var räddad.

När den allvarsamma frågan är gjord och det bifallande svaret gifvet, då stå plötsligt de båda kontrahenterna så nära hvarandra, att de först rätt komma underfund med, hur främmande de i själfva verket äro för hvarandra. En första tôte-à-tôte är därför ofta ett tillfälle, då åtminstone kvinnan blygt söker dölja sin kärleksstämning. Näst att i tystnad få lyssna till sitt hjärtas slag, väljer hon då att med skämtet tysta ned det äfven inför honom, som kommit det att klappa fortare.

Professorn såg emellertid med förtjusning på sin fagra trolofvade.

»En glödande ros skulle jag nu vilja räcka dig, om inte annat så för jämförelsen skull. Men rosen

undgår förödmjukelsen af en jämförelse, min Eva, här finns ingen att bjuda dig!»

»Rosen är inte min älsklingsblomma. Jag föredrar många andra blommor.»

»Försmår du kanske icke dessa?» sade han och böjde sig ner och plockade några små veronicor.

»Tack, veronican tar jag helst af alla från *din* hand. Vi kalla henne »*trogen i döden*». Ingenting kan passa bättre», svarade hon och fäste de små stjärnorna med trohetens färg vid sitt bröst.

Helgsmålsringningen började i detsamma, och klockornas manände *bing, bång* dallrade genom luften.

De trolofvade tystnade åter, och Hjalmar reste sig strax därpå.

»Sannerligen riktigt stämningsfullt! En idyll eller hur? Jag känner mig blott litet ovan som Celadon! Men herdestunden är slut. Vi måste vända åter till »faster och farbror.» Får jag bjuda armen? Nu är det ju min rättighet, då jag går att presentera min lilla fästmö.»

Professorn glömde under hemvägen att påvisa refflorernas riktning i graniten, där isen gått fram, och för första gången fick intresset för den yttre naturen lämna plats för det rent personliga, bundet vid ett kvinnligt väsen, en oskuldsfull och älsklig, men obetydlig liten Eva.

Kärleken gör underverk.

III.

Bröllopet var öfverstökadt, den korta weddingtrippen ändan och den unga förtjusande professorskan sedan några veckor installerad i sitt eleganta hem.

Vi återfinna Eva tidigt en förmiddag i salongen sysselsatt att se om sina blommor och ordna på konsoler och bord. De nygifta hade aftonen förut haft sitt första större samkväm för en del af sitt umgänge.

Eva var klädd i en dyrbar och smakfull hvardagsdräkt, som hon skyddat med ett litet näpet förkläde, och hennes smidiga gestalt rörde sig ljudlöst och behagligt på den mjuka mattan mellan det stora rummets många grupper och hviloplatser. På det rymliga salongsbordet lågo en hop böcker, gravyrer och fotografier kringspridda. Eva gick fram för att ordna dem, men när hennes blickar en stund hvilat på dessa »Glimpses of the world», satte hon sig tankspriddt ner och lät händerna sjunka ned i knäet.

»Hvad jag skulle önskat, att Hjalmar haft tid att efter vårt bröllop resa litet längre!» sade hon, liksom för sig själf. »Jag behöfver se så mycket! Alla dessa länder, som han och hans vänner känna, dessa olika

nationer, som de tala om, dessa språk, som de med ledighet röra sig med! Och föreläsningar och föredrag och världsåskådningar och tankebyggnader och Spencer, Spencer först och sist, och Kant och Fechner och Wundt — hvad vet jag om allt detta! utropade hon nästan med förtviflan, men skrattade ögonblicket därpå åt sin häftighet och lugnade sig med, att det icke var för sent att lära, i synnerhet som hon kände sig *kunna* lära och tyckte om att arbeta. Och liksom för att genast börja, lyfte hon fram sin mans stora tunga album med vyer och minnen från Italien, hvilket hon ännu knappt hunnit se igenom, betraktade uppmärksamt hvarje blad, upprepade, med handen öfver underskriften, såsom förr sin läxa: Piazza del Popolo, Bagni di Caracalla, Forum, Colosseum, S:t Angelo, Capitolium . . . tills hon kände hvarje plats, hvarje konstverk.

När läxan var inlärd, började hon åter fundera på sig själf och på hvad Hjalmar egentligen menade med, att hon kunde alldeles tillräckligt, att hon till och med varit alldeles för samvetsgrann med sina skolstudier.

»Kanske du också någon gång kan hjälpa mig med att läsa korrektur,» hade han i morse sagt. »Då sannerligen är det allt som behöfs, då har du hämtat nog från kunskapens träd, liten!»

Och så hade han kysst henne.

Men han misstänkte troligen att hon ej var öfvertygad, ty han hade liksom förklarande återtagit:

»Att tala språk får du öfva dig uti under nästata år, som jag i och för mina arbeten anslagit till visstelse på kontinenten, ifall du då blir mig följaktig. Bry dig nu inte om, Eva, att fundera på andra saker. Du reder dig i alla händelser så bra, tack varere din lifliga uppfattning och märkvärdiga snarfyndighetet vid alla tillfällen. Man bör inte begära mer af en kvinna. — Vänta mig inte hem förrän fem i dag, och jag måste sedan arbeta ostördt hela aftonen. Morgondagen går förlorad för middagsbjudningen hos profesessor Roths. Vi ha att emotse en hel rad fester och bjudningar, och som de till stor del äro för vår skull, kan jag inte underlåta att gå och vill inte hejler — alla äro intresserade att få göra din bekantskap och det är ganska treffligt att få visa sin lilla fru och finna henne så presentabel och intagande!»

Så hade deras morgonsamtal slutat.

De flesta unga fruar, det vill säga de som älska sina män, göra, liksom Eva, under männens frånvaro deras ord till betraktelseämne, medan de i sin ensamhet räkna timmar och minuter till deras hemkomst!

Eva hade icke kunnat ana, hur behagligt detet skulle kännas att utträda i en gynnsamt stämd värld, där det namn hon nu bar hade klang, och där vid sin makes sida hon öfverallt mottogs med uppmärksamhet och snart äfven för sin egen skull skördade otvetydiga bevis på beundran och hyllning. Men hon hade ej heller tänkt på de törnen, som där skulle

stinga henne. Allt hvad hufvudstaden ägde af vetenskapsmän och intelligensaristokrati rörde sig uti de kretsar, dit hon infördes, och det rykte, som så rättvist uppbar hennes man, bar äfven henne. Hon förvånades öfver sin förmåga att i denna samling »reda sig så bra», som hennes man ju kallat det. Men detta kunde icke hindra henne själf att oupphörligt träffa luckor i sin ofullständiga bildning och i tysthet gräma sig öfver sina brister. Hon gjorde därför snart upp för sig, att under förmiddagarna, då hon var ensam med sin längtan efter timmen för Hjalmars återkomst, skulle hon begagna tiden väl. Först bestyra allt hvad af henne såsom husmoder fordrades, och sedan flitigt studera »i all tysthet». Hon skulle börja med en elementär bok i sin mans vetenskap. Hon ville icke fråga Hjalmar om allting, och tid hade han håller icke att lära henne hvad hon behöfde veta, det hade hon nu förstått.

Nöjena och bjudningarna blefvo emellertid många flera, än Eva beräknat, och hennes tid därutöfver kortare, än hon tänkt.

»Professorn har väl ingenting emot, att vi taga er lilla älskvärda fru med till teatern i afton» hette det, »eller att vi följas åt på bazaren eller se utställningen, då ni inte själf har tid föra henne ut? Vi damer ha ju ingenting att göra, säga herrarna, och vi skola väl visa, att de ha rätt. Alltså, jag kommer upp och hämtar Eva.» Och Eva kunde icke säga nej,

och hennes man tyckte visst, att hon skulle höra och se allting, hon, som hade förmånen att kunna ha nöje af sådant. Men när hon låtit öfvertala sig att gå bort någon afton utan honom! Då rusade hon vid hemkomsten in till sin man som ännu satt vid sin arbetslampa, och förklarade med gråten i halsen, att det inte *var* roligt vara ute ensam, att hon hellre velat vara hemma, när han inte kunde vara med, och att han inte skulle uppmana henne att lämna honom. Hennes man, som tyckte det där var barnsligheter, försäkrade henne, att han ibland behöfde vara ensam för att arbeta ostörd.

»Passa du på och njut af lifvet, medan ingenting hindrar. Litet på egen hand skadar håller inte», sade han helt lugnt.

Eva skulle tusen gånger hellre velat höra honom säga: det har varit tomt efter dig! Men den tanken måste hon behålla för sig själf. Hon blott tystnade, litet modfälld.

Under deras förlofningstid hade Eva oskuldsfullt och öppet liksom framlagt alla sina tankar för sin blifvande make, ogeneradt gjort sina påståenden och förnyat sina små önskningsar, tills han lät öfvertala sig att bifalla dem. Redan nu, blott några månader efter bröllopet, kände hon det omöjligt att ibland yppa sina tankar, att närma sig honom. Hon tillbad sin man, men mycket af hvad hon velat säga honom, vågade hon ej fram med. Han stod för henne på

lärdomens piedestal, och hon nådde ej dit upp. Det mäktiga stöd hon hade i sin religiösa öfvertygelse, den enkla lösning af livvets gåta, som hon så orädd tolkat, innan de tu blefvo ett, förmådde hon nu blott i tysthet bära i sin själ.

Första söndagen i deras hem hade Eva beredt sig att gå i kyrkan. Men som Hjalmar då hade något annat att föreslå, gick hon icke. Söndagen därpå gick hon ensam, utan att säga något. Hon skulle icke för något pris förmått komma fram med frågan, om han ville gå med.

På det hela taget var hon dock så obeskrifligt lycklig. Hon behöfde blott tänka på, att hon verkligen *var* hans maka, att han velat gifva henne de heliga rättigheterna att med sig dela ljuft och ledt, och hon sade sig, att hon kunde ej fodra annat än att emellanåt, någon gång, en liten stund blott under dagens många timmar vara något för honom.

Men Eva var ännu knappt mer än ett barn, och inom henne tillväxte med jättesteg andlig energi och själslif. Hennes stilla och ensliga barndom hade ej väckt den slumrande kraften inom henne, och hennes enkla uppfattning af livvets plikter och livvets tröste-grunder hade ingenting hvarken i hennes barndomshem eller sedermera i den lugna prestgården rubbat. Hon hade aldrig hört ifrågasättas möjligheten af en annan syn på tingen, knappt läst därom.

Nu rusade det nya in på henne. Hvad hon hörde

från sin mans och många andras läppar, mycket af det hon såg i skrifter och böcker, hvars titel hon aldrig förr hört, hvars författare var henne okänd, allt detta var som den första strida rägnskuren på hennes lefnads hvita vårdräkt. Nyfiket öppnade hon de filosofiska skrifter, som lågo på hennes mans bord — hon förstod ej mycket af deras innehåll, men hon förstod nog för att se, att *hennes* sanning ej var sanning för alla! Var den ej heller sanning för Hjalmar? frågade hon sig. Antagligen ej. Det finns då verkligen en annan? — och en kall vind svepte för första gången öfver barnatro och ungdomsvisshet.

I den krets, där Eva upptagits till ett förtroligare umgänge, var hon den yngsta bland fruarna, och hennes oerfarenhet glömdes för hennes år och yttre företräden, det förstod hon väl. Flera af fruarna voro personer, som gingo i spetsen för kvinnans sträfvan att förskaffa jämbörd och likställighet åt båda könen. Den ena talade om kvinnokongressen i Versailles, där hon uppträdt och talat, den andra om kvinnorörelsen i Amerika, om hvilken hon skrivit en talangfull artikel! Eva sammanträffade med medicine doktorer, modärna författarinnor och vetenskapsidkare, allt kvinnor, och kände sig vid sidan af dem så ringa, så främmande och osäker.

När dessa senare känslor emellanåt liksom öferväldigade henne, sökte hon ett tillfälle att få återse faster Karin och med henne tala om hemmet

och farbror Axel. Faster Karin kom också så gärna till Eva, då hon fick sitta ensam med henne; men taktfullt och anspråkslöst ville hon aldrig »att den gode Hjalmar skulle för länge besväras med åsynen af en gammal gumma.» »Det tycka herrarna aldrig om,» sade faster. Då professorn kom in, reste hon snart på sig, »måste hem och hvila» och stod ej att öfvertala.

Vintern var nu förbi, och i början af maj hade faster Karin en dag fått en liten biljett från Eva med begäran att faster måtte komma och tillbringa aftonen på tu man hand med henne. Hennes man var för tillfället bortrest.

»Välkommen, du kära faster! Jag har så mycket att nu tala vid dig om», började Eva genast, så snart faster Karin inkommit i salongen, »ty vi få snart ej träffas på länge, länge. Hjalmars tjänstledighet är beviljad, och han har bestämt, att vi redan nästa vecka skola lämna Sverige. Tänk dig, faster, ett helt år i Frankrike och Italien! O, jag är så öfversvallande glad!»

»Så mycket du nu får se och höra, liten Eva!»

»Jag har beredt mig, tagit lektioner och läst otroligt. Hjalmar vet ingenting därom, jag vill öfverraska honom! Jag tror nog, att jag skall kunna reda mig med både tyska och franska, och geologien — jag kan hela kursen till approbatur i kandidaten. Är det inte löjligt, faster? Läxor som en skolfficka!

Men jag måste väl, och det på egen hand, ty Hjalmar skulle inte vilja hjälpa mig, tror jag.» »Hvad gör du, liten, om dagarna?» brukar han säga ibland vid hemkomsten — jag hinner väl med litet i mitt hem och mitt hushåll också, men *det* kan naturligtvis inte han märka — »bara roar dig och pratar och går ut och går med dina väninnor? Ja, ni kvinnor äro märkvärdiga, hushålla med allt utom tiden! Men tiden, det dyrbaraste man äger, har intet värde för er, därför slösa ni också med den.»

»Nåja, det har nog ofta sin riktighet.»

»När jag invänder att det ju finns många kvinnor bland dem, som icke behöfva arbeta för sitt uppehälle, hvilka nu liksom männen kunna använda sin tid till intellektuella syften och lärdt arbete, så svarar Hjalmar, kanske för att trösta mig: »sådana kvinnor talar jag inte om. Jag talar om de attraktiva, jag menar sådana kvinnor som du.» Hjalmar är för öfrigt mycket vänligt stämd mot kvinnans sträfvan att komma framåt, och af honom ha de studerande damerna alltid att påräkna ett opartiskt bedömande. Men när det gäller mig, faster, då säger han beständigt, att jag är bra, som jag är. Det *kan* han inte tycka, faster!»

»Kära barn, det vore mycket illa, om han inte så tyckte. Det är jag viss om att han gör, efter han valt dig. Ser din man inte belåten ut?

»Jo . . . jo visst, men han har så liten tid med

mig, och vi hinna så sällan riktigt tala med hvarandra, och så kan han inte känna som jag, och han kommer kanske aldrig att i mig se annat än en — nej, nu är jag så dum, faster, jag fortsätter inte. Tänk dig, faster, Dresden och München och Venedig och Florens och Neapel och Rom, allt, allt har jag sett, när vi nästa år träffas åter!»

»Bara du är samma lilla rara Eva då som nu?»

»*Samma* får du inte önska mig vara, faster. Jag vill ej längre stå stilla. Jag vill växa och bli något mer än jag är för honom, som jag älskar.»

IV.

Fva var en förträfflig reskamrat. Hon var outtröttlig och intresserad af allt samt tog vara på hvarje ögonblick. Om hon också för sig själf måste erkänna, att verkligheten ibland icke motsvarade hennes föreställning om denna resa — och hur ofta är väl det fallet! — så kände hon dock, att till den utveckling, hon så lifligt åträdde, kunde ingenting så bidraga, som allt hvad hon nu fick höra och se. Hon hade därjämte den tillfredsställelsen att vid många tillfällen förvåna sin man med sin språktalang och öfriga insikter — och *hans* bifall, det var blott det hon eftertraktade!

Men dyrbarare än allt annat var för henne att få vara i sin makes närhet ofta dagarna igenom. Då de om morgnarna åto sin frukost, behöfde hon ej tänka, att han strax skulle lämna henne för att i eke återkomma, förrän den sena middagen kallade. Hon fick vara honom följaktig på exkursioner i de bergstrakter de genomforo, hon fick hjälpa honom med insamling och ordnande af stuffer samt med afteckningar, som han behöfde för sina palæontologiska undersök-

ningar. Hon själf var ju i saknad af de förkunska-
per, utan hvilka ett oupphörligt sysslade med naturen i
detalj ej kan äga ett ständigt nytt, eggande, absor-
berande behag. Men för Hjalms skull fann hon
detaljerna aldrig tröttande, och af de stora scenerierna,
af naturen i dess helhet njöt hon för egen räkning i
fulla drag.

Historien hade varit Evas favoritämne och det
riktigt elektriserade henne att på museernas väggar,
i galleriernas svala pelargångar möta bilderna af per-
soner och tilldragelser, som hon var förtrogen med
sedan skoltimmarna. I Münchens Nationalmuseum
ökade ytterligare fosterlandskänslan hennes förtjusning,
då redan i den stora vestibulen hjältekonungens bild
mötte henne tillika med vår store pfalziske konungs,
och hon sedan där fann en hel sal helgad åt många
den svenska historiens ärorikaste blad.

Evas glädje vid åsynen af kungadrag och blodiga
strider föranledde vid det tillfället ett lifligt menings-
utbyte mellan man och hustru.

»Hur kan du vara så intresserad af de där gamla
händelserna, Eva? Jag klandrar inte din förkärlek
för historien, och du har mitt villiga erkännande för
ditt präktiga minne för data, men historia — därmed
förstår *du* väl egentligen bara hvad du här ser, kun-
gar och fältslag?»

»Ja, *utan* några representativa personligheter har
jag åtminstone svårt att för mig reda upp det, som

jag lärt mig förstå under detta namn. Och som fältslagen just varit det afgörande för folkens öden, så måste väl också de ha sin stora betydelse i historien.»

»Ja, ja, så ha vi litet hvar en gång blifvit lärda! Man skulle ha reda på Alexander från topp till tå, hans generaler, hans gemåler, hans läkare, hans slafvar — hans häst har genom århundraden kallats vid namn af hvar skolpojke. Det fanns på min tid de, som också visste hvad Caligulas häst hette. Men man träffar knappt någonsin en flicka eller skolyngling, som känner namnet på de män, hvilka genom sina uppfinningar gjort mänskligheten de största tjänster, gjort dem lifvet behagligt på tusen sätt. Hur skulle vi ha det nu utan en Watt, en Fulton, en Stephenson till exempel? Jag hoppas du inte blir sårad, Eva, men detta sätt att studera historia förefaller mig tämligen naivt, och därför tycker jag, att om du vill fortsätta studiet, du skall göra det litet mindre ensidigt. Jag skall ge dig Buckle, då vi komma hem, så att du får en annan blick på historien än att se den uti en mängd oftast mer eller mindre dåliga — ty det är kanske inte något folk, som haft så pass många *bra* regenter som vi. — dåliga kungar eller blodiga slaktningar.»

»Buckle har jag redan tittat uti, men hans förklaring af händelserna och folkens utveckling kände jag mig icke dragen till. Det kan ju hända, att jag ej förstod honom, men än är jag åtminstone icke mogen

att betrakta människorna såsom — förlåt mig, Hjalmar, om jag uttrycker mig illa! — såsom plantor, hvilka växa yppigast och rikast i den fruktbaraste jordmånen, eller anse alla deras själssegenskaper blott såsom en följd af fysiska orsaker. Långt ifrån att vara skapelsens herrar göras människorna af honom till naturens slafvar, som oblidkeligt lyda yttre påverkningar. Jag måste, såsom jag ju redan sagt, ha något personligt med uti historien. Det är just de *personer*, som uppbära ett tidskede, hvilka för mig göra berättelsen om detta tidskede till *historia*. Eljes kunde ju en sådan berättelse lika gärna kallas väderleksbulletin eller årsväxtredogörelse. Och så vill jag ha andra motiv till deras handlingar än blotta naturnödvändigheter. Jag kan inte i mina medmänniskor se blott automater, vare sig i dygd eller last, om de än ibland liksom mot sin vilja föras fram i den strömfåra, de skulle och borde undvika. Detta senare måste alltid bero på, att man i det farliga ögonblicket ej varit på sin vakt.»

»Du har tydliga anlag för att hålla föredrag, Eva. Hade du inte gått in på att bli professorska, så kunde du kanske blifvit professor med tiden. Du är ju riktigt värtalig! Men hvad studiet af människan beträffar, så är detta det för mig minst intressanta. Såsom organism står hon ju högst i skalan och i denna mening alltså också studiet, men alla de psykologiska

utredningarna äro i allmänhet ett resultatlöst arbete, som jag inte är road af.»

Eva kände att hon redan talat för mycket. Hon teg och förblef tyst under hemvägen.

Den främmande staden, det brokiga lifvet, de egendomligheter hon eljes fäste sin uppmärksamhet vid, allt undgick henne. Hon vandrade i sina tankar, drog sig liksom rädd inom sitt skal och gick i minnet åter till farbror Axels arbetsrum, där farbror och hon många gånger i all enkelhet talat öfver lifvets frågor och nöjda skilts åt i känslan af att vägen stod klar för dem.

I hotellets förstuga mötte dem den i sydtysk stil gemytliga och tillmötesgående portiern och anmärkte för att vara älskvärd:

»Die Luft ist abgekühlt, gnädige Herrschaft.»

Han hade sagt sant.

Det hade lagt sig en kylig dimma öfver dem. Men då sommar ännu är i hjärtat, skingras dimman lätt, klarnar mulen himmel snart åter.

När professorn och hans unga maka kommit upp i sina rum, steg termometern hastigt. Hjalmar lät aldrig stämningar länge inverka på sig, om de någon gång berörde honom. Han hade blott i förbigående tänkt på de ord, som växlats dem emellan och såg för öfrigt ingenting allvarligt uti hvad som blifvit sagdt. Han var trött och satte sig att hvila i en soffa samt drog sin lilla hustru intill sig, och vid

hans bröst glömde Eva både kyla och farliga strömdrag. Hon var åter lycklig att se sig älskad och få älska tillbaka.

Dessa ömhetsstunder voro för Eva kanske just de ödesdigra ögonblick, då *hon* ej var på sin vakt, då hon ej ville värna sig mot intryck af sin make, intryck, hvilka till följd af hennes anläggning trängde djupt in i sjäslifvet och ej blefvo blott ytliga ögonblicksstämningar.

De lämnade Tyskland för att under Italiens solljusa himmel tillbringa några härliga månader, och Eva kände en allt varmare tacksamhet mot sin man, som beredde henne all denna njutning.

Efter kortare vistelse i Venedig och Florens, uppehöll de sig några veckor i Toscanas bergstrakter i och för professorsn vetenskapliga undersökningar, innan de slutligen hunno ner till staden, om hvilken blifvit sagdt såsom om ingen annan: se den och sedan dö! De bestego tillsammans Vesuvius, och professorn var åter den intressante och lärde vägvisare, som gjorde sin lilla följeslagerska uppmärksam på allt, tolkade allt och sålunda ingöt lif i allt hvad de sågo. Capri uppsteg ur mörkblå bölja och hafvet sände dem svalkande fläktar. Eva tänkte på Pompeji sista dagar — åtminstone så, som Bulwer lefvandegjort dem för henne, och spejande ut åt hafvet tyckte hon sig upptäcka viken, där vågorna kanske en gång gun-

gade den lilla julle, som förde Glaucon och Ione bort från de hotande lavaströmmarna.

Rom hade de sparat till sist. Där skulle de säga farväl åt Italien och sedan direkt begifva sig till södra Frankrike.

Professorn kände redan Rom ganska väl och förde Eva omkring. Men Eva kunde aldrig få se nog. Det modärna Rom behagade henne väl — ruinstaden hänförde henne. Hvarje namn, hvarje ruin, hvarje plats minde henne om något mänskligt, mänskliga lidelser, men också mänskligt mod, uppoffring och sinnesstyrka. Det samma trädde henne till mötes i den kalla marmorn, och hon tyckte det var som hade hon i Vatikankanens gallerier kommit i en krets af vänner. De ideal, som föresväfvat en förgången tid, uppenbarade sig här i mänsklig skönhets form och liksom höllo med henne om, att man ej hade rättighet kalla studiet af *människan* det minst intressanta.

Hvarför hade hennes man uttalat sig så? Därför att han uti människan i och för sig icke fann någon betydelse. Det var blott hennes arbete, hvad hon uträttat för att föra fram mänskligheten i dess helhet, hvilket i hans ögon ägde vikt och värde.

Eva hade alltid sett upp till sin man och många gånger entusiasmerats af hans i både hennes och världens ögon helgjutna bild såsom vetenskapsman. Hans åskådningssätt var ju också storartadt, men det saknade helt och hållet den personliga prägel, som

hon var van att ge åt allt mänskligt. Det var ytterligt tröstlöst, sade hon sig, att vägas på hans vågskål för den som aldrig utträttat något stort i världen; och hon själf, lilla Eva, hon tyckte sig härmed dömd att inför sin man aldrig fylla annat än en underordnad plats. *Hon* skulle aldrig åstadkomma något, som kunde ge henne värde i hans ögon, och hvad hon hade att dela med sig af, var icke njutbart för honom. Eva kände sig fattig och förödmjukad, när hon tänkte på sig själf från hans synpunkt, när hon såg sig i hans ljus. Hon började misstro hela sin uppfattning af världen och händelserna, själfva sitt hjärtas värme, sin själs trängtan, sin barnsliga fjärrsyn på sådant, som vetenskapen fåfängt söker förklara.

Och så blef det åter för en stund så tomt och kallt och mörkt midt under Italiens glödande himmel.

I Montpellier hade de vistats blott en vecka, då professorn en dag vid hemkomsten från ett besök hos en af universitetslärarna sade:

»Jag har en propos att göra dig, Eva. Jag kommer nu ifrån M. Fléretan, som jag känner sedan han för några år tillbaka var i Sverige. Han mottog mig mycket förekommande, och då jag berättade honom min plan att någon tid slå mig ner uppe i

Auvergne, föreslog han mig att vi skulle följas åt till Clermont, som är hans födelsestad. Han syntes angelägen om mitt sällskap — han är geolog — och ville gärna, han som känner trakten i grund, göra mig uppmärksam på några intressanta saker där uppe och höra min tanke om dem. Har du därför inte något däremot . . .»

»Så ville du — nu vet jag, Hjalmar, hvad som kommer.»

»Jag vill ej — jag endast föreslår . . .»

»Du skulle tycka bäst om i alla fall . . .»

»Ja, det förefaller mig lämpligast, att du stannar kvar här, medan jag vistas däruppe någon månad. Ensam behöfver du inte känna dig, äfven om jag skulle lämna dig en liten tid, ty jag träffade just för en liten stund sedan en landsmanninna, som redan är hemmastadd här i Montpellier. Det är fröken Leijer, filosofie doktorn, en ganska hygglig, lärd dam, som ofantligt gärna skulle vilja göra din bekantskap. Hon ligger här för att stärka sin hälsa och sina lungor — du vet ju att hon är en flitig föreläserska. Jag tycker ni kunde slå er tillsammans — hon talar franska som en infödd — medan du också fullkomnar dig uti den konsten och sköter dina lektioner. Hon blir ett förträffligt och underhållande sällskap. Det pensionat hon bor uti lär också vara utmärkt, och vill du ej bo kvar ensam här på hotellet, så kan du ju flytta dit på en månad.»

»Finner du det fördelaktigt, Hjalmar, så göra vi så, men fröken Leijer känner *jag* ingen dragning till.»

»Du känner henne ju inte! Man bör ej vara fördomsfull. Mig föreföll hon bra.»

»Jag har hört talas om hennes åsikter, och dem tycker jag inte om.»

»Åsikterna har hon nog lämnat hemma i Sverige — här sköter hon sin hälsa och studerar fransmännen för att sedan kunna hålla föredrag om dem och deras land för våra bildningsökande arbetare.»

Det blef alltså beslutadt, att Eva skulle flytta till pensionatet, och Hjalmar reste med M. Fléretan. Hon dolde så godt hon kunde sin missräkning och visade sin man ett gladt ansikte vid hans afresa. Annat hade ju varit barnsligt!

Eva fördjupade sig nu i studiet af såväl modärn franska som af de provençalska sånger, hvilka så underbart tilltalade henne. Det var såsom ville hennes känslor i den sydländska glöd, som genomträngde allt där nere, göra sig skadeslösa för den köld, de understundom måst draga sig tillbaka för.

Fröken Leijer var nära tiotalet äldre än Eva och eljes ganska reserverad i sin hållning, men för Eva fattade hon från första stund en liflig vänskap. Hon intogs af henne, beundrade hennes utomordentliga lätthet att lära och prisade hennes inspirerade föredrag, när hon någon gång lyckades öfvertala henne att uppläsa till exempel en af Geoffroi Rudels eldiga

och längtansfulla dikter till den dyrkade, han aldrig skådat.

Eva å sin sida fann helt oväntadt en angenäm bekantskap i den person, hon först med en viss ovilja närmat sig, och professorn blef ganska förvånad öfver den förtrolighet deras vänskap uppnått, då han efter mer än en månad kom att afhämta sin hustru.

De följdes alla åt till Paris.

V.

Professor Sten och hans fru voro hemkomna till Sverige.

Professorn återgick till sina vanor och intressen. Han var sig fullkomligt lik. Den högre färgläggning, som episoden af hans ingångna äktenskap till en början gifvit åt hans hemlif, hade redan bleknat inför hans högsta uppgift, hans forskning och häfdandet af hans anseende såsom vetenskapsman.

»Det är förvånande hvad Eva Sten förändrats under deras vistelse utomlands», anmärkte en af de fruar, som företrädesvis omhuldat Eva såsom nygift. »Det förefaller som hade hon varit borta i tio år i stället för ett. Hon är ju charmant och älskvärd, kanske nu mer än förr, men den där öppna, förtroendefulla tilliten till hela världen, den är borta. Hon var optimist för ett par år sedan, och nu är hon det icke längre. Man kunde minsann inte vara tillsammans med henne lång stund förr, innan man liksom fått med af den glädje och värme, hon själf hade så godt om. Nu är det tvärtom. Jag är ju inte dystert

anlagd, men sedan jag nu suttit och pratat med henne en hel timme, känner jag mig inte längre glad.»

»Bad du dem komma till oss i morgon afton, såsom vi öfverenskommit», frågade professor Roth, till hvilken hans fru ställt sina reflexioner öfver Eva.

»Ja, de komma. Men Eva förklarade mig, apropos bjudningar, att hon i vinter ämnar vara mycket hemma och ej kommer att låta öfvertala sig att gå bort utan sin man.»

»I så fall blir det inte ofta man får se henne. Nog får väl åtminstone den unga frun afstå från baler och dylikt.»

»Sådant roar henne inte mer. Eva sade mig, att efter hennes tid tillät henne det, så ämnade hon litet allvarligare slå sig på studier. Hon har slutit sig mycket nära till fröken Leijer, som hon och professorn sammanträffade med i Montpellier och som gjorde resällskap med dem hem.»

»Där trodde jag inte skulle vara någon sympati. Fröken Leijer har tagit steget fullt ut i den nyaste riktningen, tror jag. Hon är ganska hemmastadd i mycket och har ordet i sin makt, men hon är så rasande röd, säges det, och *fördomsfri*, och det klär inte en kvinna. Lilla professorskan gjorde ett helt annat intryck. Hos henne fanns naiviteten och fantasi, det märkte man bara hon öppnade munnen. Fruntimmer ska' inte vara alltför exakta. De ska' se och förstå både det som finns och inte finns.»

»En vacker dag kanske Eva också kommer att hålla föredrag eller på något annat sätt uppträda offentligt. Det riktigt anar mig.»

»Hon är utan tvifvel mycket begåfvad. Men föredragen kunde damerna gärna lämna åt oss, som äro tvungna hålla dem.»

»På *mig* han du lita i den vägen!»

Den förändring Eva sålunda i sina umgängesvänners ögon undergått, gaf hennes man icke akt på. Han såg icke, huru hon småningom började lösgöra sig från den hållpunkt, hvaromkring hon förut vändt sig. Understundom *vågade* hon icke såsom under de första åren älska den make, som ej delade hennes öfvertygelse, ibland åter visste hon ej, om hon kunde älska den Gud, som kanske en gång i tidernas morgon slungat ut människorna, liksom allt annat i världarna och världarna själfva — slungat dem ut ifrån sitt eviga väsen att blott underkastas förgängelsens lag. Sådant kunde hennes man tala om utan att alls känna sig störd af den tanken. Men hon kunde ej höra det utan förtviflan. Det talet uttorkade alla hennes från barndomen i själen burna föreställningar, det tog bort lifvets högsta glädjekälla, all värme, allt intresse för att lefva. Hon frös och vändades i det opersonligas kyliga lagbundenhet, dit determinismen oblidkeligt visade ett stackars människobarn, och hon visste till slut ej mer, hvad hon skulle tänka om lifvet. »Finns en evighet eller ett fortsättningslif, hvilket jag

för min del anser föga sannolikt», hade Hjalmar en gång sagt, »så finns det antingen jag tror på det eller ej.»

Visserligen öfvertygades Eva icke genast af sin man, hon tvärt om försvarade med ifver hvad hon själf trodde på. Men småningom började hon vackla. Hon kunde ej längre helt hängifva sig åt en tro, en uppfattning, som hon hörde sin make ringakta.

Det ligger någonting, som man skulle kunna kalla kyskhetskänsla till grund för kvinnans dragning till den andliga ståndpunkt hennes make intager, och hvarje kysk kvinna följer denna dragning, öfvergår mer eller mindre i sin makes uppfattning, såvida han ej möter i hennes. Deras förhållande följer naturens attraktionslag; det är därför man i de »lyckliga» äktenskapen ofta finner minst individualitet hos kvinnan. Den själsligt medvetna kvinnan har behof af andlig förbindelse med den hon älskar, en förbindelse, som helgar den oandliga. Hon voro eljes icke värd att kallas maka. Hon vill ej ägas af någon annan än den hon kan ge sitt hjärta; men hon vill också förtro honom sin själs tankar och möta frändskap äfven på detta område.

Hur skulle Eva kunna detta utan att grundtonen i hennes egen själ omstämdes?

Hon stod alltså i begrepp att svika sina första löften.

Evas man hade i början af deras äktenskap al-

drig vidrört deras olika ställning i religiöst afseende. Det var alltid Eva själf, som öppnade samtalen i detta ämne, då denna olikhet plågsamt trängde sig på henne. Professorn fäste icke någon betydelse därvid och hade såsom agnostiker hälst sett, att den frågan blifvit alldeles förbigången. Han ville vara komplett indifferent; men stördes han i denna sin ställning till ämnet, begagnade han alltid tillfället att rubricera såsom enfald och orimlighet Evas religiösa föreställningar.

Denna ringaktning gjorde på Eva ett djupt intryck. Hon hade ju insett sin oerfarenhet och sina bristande kunskaper och erkänt sin okunnighet. Men att vara *enfaldig*, att af *enfald* tro på Gud och evigheten — det var för mycket. Antingen skulle hon förlora förtroendet till den, hvars maka hon var, eller kunde hon kanske på en annan väg, en mera »aktningssjudande» än sin ungdoms tros-väg, komma till Gud? Det förra ville hon ej, det senare trodde hon vara möjligt — hon visste ej, lilla Eva, att den Gud, filosoferna framkonstruera, det absoluta, urprincipen eller hvad de nu kalla det, aldrig skulle ersätta henne *det* personliga högsta väsen, hon förr känt ett medfödt behof att älska och förtro sig åt.

Understundom försökte hon vara döf för alla betänkligheter och glädja sig åt sin ställning, sin plats i hemmet, sin mans smekningar då och då. Men så ville hon åter se sig djupare älskad, hon ville ha

mer gemensamt med honom; och ju tydligare hon såg honom uppfatta deras förhållande på ett helt annat sätt, desto obetydligare fann hon sin egen existens.

För att ge sin tillvaro något värde föresatte hon sig nu att öka sina kunskaper och om möjligt skaffa sig en uppgift. Hennes man hade tusen gånger talat om *sin* uppgift och han kunde ju åstadkomma ett stort och viktigt inlägg i mänsklighetens arbete. Men skulle *hon* lefva utan uppgift? Då allt var uti lifvet — kanske — så måste man i lifvet åstadkomma något, åtminstone ha ett intresse att lefva och verka för. När hon gifte sig, tänkte hon visserligen, att för henne skulle helt enkelt icke behövas annan verksamhet än den att göra sin man lycklig och sprida trefnad i sitt hem. Men detta föreföll henne ej längre nog, ty för sin mans lycka kunde hon göra så litet. Hon började finna att han knappt behöfde henne för sin lycka. Och hemmet? Där fanns ingen i detta hem utom han och hon — och skulle troligen aldrig komma något annat väsen att lyckliggöra. Hon hade således icke mycket att där lefva för.

Lyckan, den Eva drömt sig, krympte. Hennes flyktande barndomstro tog glädjen med sig, och det var med denna rysliga tomhet i sin själ hon lik en skeppsbruten fattade den räddningsplanka, hon fann i det strömdrag, som ändrade hennes lefnadskurs.

Eva var ej utan ärelystnad. Det grämde henne att behandlas »en bagatelle». Men den Eva, som vid

nitton år gaf sin kärlek och sitt obegränsande förtroende till sin make, skulle ej eftersträfvat annat än äreplatsen hos honom, om hon blott fått den. Nu måste hon söka tillfredsställelsen på annat håll.

Hur ofta hade icke hennes vän Anna redan förvånat sig öfver hennes lätthet att uttrycka sig. Hon hade sagt Eva, att hon nästan afundades henne både fantasirikedomen och den varma öfvertygelsen som gafvo kolorit och lif åt hennes ord.

»Ser du, *jag* måste röra mig med fakta, eljes går det inte bra», brukade hon säga. »Men det är stor skada att din begåfning inte har någon användning, Eva, att du inte kan få vara någonting för din egen räkning, bara hustru åt en berömd man! Med litet bättre genomförda studier skulle du kunna gå långt.»

Dessa yttranden kommo allt oftare tillbaka i Evas minne och blefvo ej utan resultat.

* * *

»Nu ämnar jag studera på allvar, Anna», var den nyhet Eva en dag mötte sin vän med. »Mitt beslut är fattadt och du skall hjälpa mig att utföra det! Som jag är gift och ej såsom du kan få göra mina studier vid universitetet, måste du visa mig hvad du själf lärt — jag skall lära det i andra hand och därjämte begagna mig af de föreläsningar här

finnas. Det skall lyckas bättre än du tror. Hemmet är ordnad, Hjalmar har så liten tid öfrig för mig, det vill säga är så mycket upptagen, tjänarna veta sitt göra. Jag disponerar alltså öfver nästan hela min dag och kan taga grundligt itu med böckerna. Kasta bort mitt lif på förströelser vill jag ej. Jag är redo att börja, börja i detta nu. Visa du mig blott vägen!»

»Kära Eva, hvilket klokt beslut! Det kallar jag en kvinna värdig det nittonde seklets slut.»

»Kalla mig ingenting, jag förtjänar icke något epitet, ty jag är ingenting *fullt* längre, Anna. Jag är uppryckt ur den mark, där jag, liksom ängens enkla blommor, öppnade min själs kronblad för sol och himmel. Där jag nu står, har jag ej fattat rot, och där kommer kanske aldrig solen att lysa in i mitt ostadiga hjärta — — —. Men jag vill åtminstone skaffa mig något att lefva för. Jag vill inte försvinna, jag vill ha gjort någonting i världen. Detta begär har tändts i mitt hjärta, sedan mycket annat i min själ håller på att slockna — — —. Jag är lik ett vinddrifvet rö, jag har förlorat fäste; men därför måste jag försöka på något sätt haka mig kvar ett par ögonblick längre åtminstone uti världens stora kugghjul genom att åstadkomma *något* under de korta timmar, människolifvet varar. Om allt är slut, när lifstråden afklippes, måste jag skynda, att ej den stunden kommer, innan jag hunnit lefva *Något* intryck vill jag lämna efter mig —

jag vill inte bara dö och bäddas i den svarta mullen! Jag har ej förmått fasthålla tron på hvad jag förr trott, då jag hört eder, som förstå så mycket mer än jag, tvifla. Världen är full af tviflare, sägen I. Och ändock — — jag känner det ännu stundtals, som skulle jag vilja gifva mitt lif för att öfvertyga eder alla, först och främst Hjalmar, att man gör rättare uti att tvifla på det I bevisen, än att icke tro på det, som *icke* kan bevisas!»

»Du är rolig att höra, Eva. Jag riktigt njuter af att se din hänförelse, din glöd, dina farhågor, när du liksom buren af en väldig vågrörelse sväfvar upp och ned mellan himmel och jord. Du håller dig nog till jorden, när vågorna lagt sig, men det klär dig så ypperligt att tala! Tänk, om man en gång framdeles får se dig tala inför ett auditorium! Du komme att göra succès.»

»Tror du Hjalmar skulle tillåta mig det? Utan hans samtycke skulle jag naturligtvis aldrig taga ett sådant steg.»

»Hans samtycke får du alldeles säkert. Professon har inga fördomar. Jag tror han skulle bli glad att se dig intresserad för en dig värdig uppgift.»

»Ja, han har ibland låtit mig förstå, hur ringa han anser annat vanligt kvinnoarbete. Och se'n dess har detta arbete för mig förlorat allt värde.»

»Men först måste du studera och stadga dig i din syn på det nya. Du får inga glödande föredrag

hålla för obskurantism och förnuftsvidriga världs-
åskådningar! Du måste lära dig förstå din egen tids
sträfvän och storhet, så att du kan tala af öfverty-
gelse om den, på samma sätt som du gjort det på
din förra ståndpunkt om en förgången, eller åtmin-
stone så godt som förgången, uppfattning.»

»Räkna inte på en fullständig meningsfrände i
mig, Anna. Jag är mycket opålitlig, det har du
själf hört — och trolös mot mig själf. Det är ej
goda tecken för mina vänner.»

VI.

Tiden gick. Eva läste och arbetade. Under en nästan feberaktig flit tycktes hon glömma sina bekymmer och alla spörsmål, hvilka ej direkt framgingo ur läroböckerna framför henne.

Sina plikter såsom husmoder hade hon reducerat till det minsta möjliga. Det hade ju förlorat intresset för henne att arbeta för sitt hem.

Kärleken till sin make hade hon icke uppgifvit. Det var en kärlek, för hvilken hon redan offrat så mycket och var beredd att offra än mer. Den fanns, men den var så att säga inläst, såsom en dyrbar klenod. Hennes man aktade så litet därpå. Men hon hoppades, att han någon gång skulle sakna det gömda, taga i besittning sin tillhörighet.

Faster Karin däremot var bland dem, som hon ej utan ett litet styng i hjärtat kunde tänka på. Faster hörde till det förflutna, och det förflutna bjöd hon till att skjuta ifrån sig, så mycket hon kunde. Det förflutna väckte hos Eva känslor lika dem man erfar, då ögat glider förbi byrålådan med gamla »minnen». Man vill veta dem förvarade, men man

vill ej återse dem. Torra blommor, småsaker, som man ej mer finner nöje uti, gåfvor, som ej mer ha värde, tankar, som man ej längre tänker! De väcka så många hågkomster, de föra tillbaka till tider och föreställningar, för hvilka man själf ej mera passar. Man drager ej ut lådan!

Eva hade numera också så liten tid att ägna faster. I dag beredde hon sig emellertid att tillbringa aftonen hos henne.

»Hjalmar, är du upptagen i afton?»

»Ja, af mitt arbete, lyckligtvis ingenting annat i dag. Hur så?»

»Jag ämnade mig till faster Karin i eftermiddag och tänkte, att om du möjligen vill hämta mig där, så kommer jag hem hur tidigt du önskar. Är det för mycket begärddt, Hjalmar? Du vet att faster också blefve så glad att några ögonblick få se dig. Du hjälpte mig då äfven att godtgöra min försumlighet mot henne.»

»Det kan ju hända jag kommer. Tag eljes en vagn och åk hem samt stanna så länge du vill, Eva.»

En liten suck — men strax därpå en glädjevarm blick för det halfva löftet — och Eva gjorde sig i ordning att gå.

»Välkommen, min käraste lilla Eva», hördes faster Karins röst redan innan Eva hunnit inträda.

»Det var rart främmande, minsann — vi ha inte råkats på bra länge nu! Du vet, att vill du träffa

faster, vännen min, så måste du komma hit. Faster går inte ut i vinterkylan.»

»Kära faster, jag erkänner att jag borde kommit för länge se'n, men jag börjar tycka som Hjalmar — man hinner inte med hälften af hvad man borde göra.»

»Är det nu så brådtom för professorskan också?»

»Ja, ser faster, vill man uträtta något i världen och gå till grunden med sakerna, så tar allting en ryslig tid. Jag är därför numera mycket sällan borta och vårt umgänge sköta vi medels ett par stora bjudningar om året — det tar minst tid.»

»Och du bara läser och studerar? Faster har inte riktigt klart för sig hvad meningen är med allt det där. Jo, jag minns, att du en gång talade om att *växa*. Är det det du nu gör? Kom bara ihåg, att man lätt kan *förväxa*, och det är sämre än att vara liten.»

»Men man kan också bli *stor* eller åtminstone betyda *något* i lifvet. Du, som numera lefver för dig själf, faster, vet inte, hur den modärna kvinnan upparbetat sig i alla afseenden! Jag var till exempel för en tid sedan i ett samkväm med anledning af en sådan där stor kvinnas vistelse här. Bjudningen var hos en af Hjalmars vänner, hvars fru samlar i sin salong många af ej blott våra, utan Skandinaviens mest framstående kvinnor. Det är underligt hur *allt* nu bringas i system! Tänk dig, faster,

jag satt under supén vid ett större bord, där jag såsom uppmärksam åhörarinna lyssnade till hvad som sades om nödens lindrande. Jag, och utom mig blott ett par af damerna, stod liksom utanför det behandlade ämnet, emedan jag icke tillhör någon af dessa föreningar, som åstadkomma ett sådant samband mellan sina medlemmar. Ingen vände sig håller till oss annat än med några kanske litet docerande ord.»

»Såå, det var om nödens lindrande de talade! Vackert och behjärtansvärdt ämne. Men det, lilla Eva, kan väl inte kallas modärnt. För den saken klappar till och med fasters gammalmodiga hjärta, och din mor, Eva, var så länge hon lefde en sann nödens lindrare, hvar hon så kunde, utan att någonsin ha hört till någon annan förening än den, som tyst existerar mellan kärleksfulla hjärtan.»

»Men nu är detta lindrande en vetenskap, och de som tagit det om hand, ha systematiskt utarbetat hvarje detalj i detta maskineri. Jag medger att det föreföll mig litet konstladt, men det är alltid så, när man står utanför. Byråer upprättas, det vet du ju, kommitteer bildas, damer utsändas för att i främmande land studera detaljerna i denna organisation . . .»

»Och de olärda förstå ej mer, hur man skall mätta en hungrig, eller bringa litet glädje i ett fattigt hem?»

»Nej, det är verkligen sant, att man ibland skadar mer än man gagnar med sina gåfvor. En af

damerna, som var ytterst varm för sin sak, berättade att deras kanske svåraste uppgift var att *återhålla* dem, som vilja ge åt de fattiga, det vill säga förmå dem att lämna sina bidrag åt byrån och ej åt de bedjande. Hon målade i bjärtaste färger, huru man genom att *ge* utan att *känna* den behöfvande lägger hyende under lasten, och hon sade sig ej sky något obehag för att hindra ett sådant gifvande, en sådan skadlig hjälp. Dessa damer ur de lyckligare lottade samhällsklasserna offra ju större delen af sin tid för att på nära håll undersöka nöden, så att hjälpen kommer, där den kan göra nytta. Det enda som stötte mig litet var skildringen af alla de »fall» — svåra fall, intressanta fall, lyckliga fall — en sådan person lär känna. Hon får en riktig detektivs inblick i familjerna!»

»Mig förefaller hjälpen på dessa villkor nästan såsom betalning för en spännande historia. Man tycker sig ha rätt att utan grannlagenhet rycka slöjan af fattigdomens elände, taga reda på de ömtåligaste familjeförhållanden, som, hvem vet, kanske ett känsligt hjärta hos en moder eller maka hälst velat dölja — men hon, den fattiga, berättar allt för att få skärven, för att riktigt visa sin nöd. — Om en fattig kommer till min dörr och mitt hjärta säger mig, att jag bör ge honom någonting, så har jag ej därför rätt att tränga mig in på honom och fordra att få veta hvad som förmått honom att komma dit. Det är ej

så underligt, om nödens barn hysa misstro till en sådan hjälp och sällan följa de råd, som gifvas dem. Vi äro litet hvar obenägna att låta andra skriva lagar för oss — fattigdomen kan nog inte helt och hållet ändra människonaturen.»

»Jag håller med dig, faster, att det där reglementerandet, som hon framhöll såsom nödvändigt, också föreföll mig obehagligt, och den tanken gjorde mig ledsen, att om man af hjärtats impuls direkt ger en fattig något, så skulle detta sätt att hjälpa blott vara att i främsta rummet bereda sig själf glädje.»

»Men denna offentlighet, som välgörenhetsdamerna gifva åt sin verksamhet! Tror du inte, barn, att den också är *dem* ljuf? Att få tala öfver sina bekymmer för samhällets olycksbarn, att få vara något i världen, tror du inte det förnöjer det fåfänga hjärtat? Var säker, liten, att hur »tröstlöst» deras arbete är, hur de tyckas ha åtagit sig en tung börda för den lidande mänskligheten, skulle de inte vilja byta ut den mot sträfvandet i det tysta, mot svikna förhoppningar och *det* tröstlösa arbete, om hvilket man icke kan hviska annat än till sig själf.»

»Faster, du blir ifrig, alldeles för ifrig, tror jag.»

»Ja, illa nog. När man är gammal, borde man alltid kunna vara lugn, äfven då man ser, att tiden håller på att kollra bort alla enkla, gammaldags föreställningar, då man hör hur *det* prisas, som kanske ej är så mycket pris värdt.»

Samtalet öfvergick sedan till ämnena för dagen, och Eva satt småpratande med faster Karin såsom under flicktiden, medan hennes fingrar snabbt sysslade med nålen. Det var numera icke ofta, hon lät ett handarbete upptaga sin tid.

Ett ljufligt lugn göt sig öfver hela hennes varelse. Hon kände sig så trygg under faster Karins tak. Hon hade för ett ögonblick liksom kommit undan stridens hetta.

Det ringde, och professorn kom verkligen för att hämta sin fru. Evas hjärta klappade af glädje, då hon tog emot honom.

»Så snällt af dig, så snällt, Hjalmar!»

»Ja, det var riktigt vänligt af Hjalmar», bifogade faster.

Professorn var vid särdeles godt humör, slog sig ned, superade med dem och skämtade öfver, att hos faster kände man sig åter som i det »förlofvade» landet.

»Vi ha den tiden redan tre, fyra år bakom oss, Eva. Tiden går. Skada att lifvet är så kort!»

Hjalmar drog i den stjärnklara vinteraftonen med värme sin hustrus arm under sin, och de skyndade hem till sig.

Det susade denna kväll en sakta känslvind öfver deras bo, såsom det blott sällan gjorde, och Eva in-

somnade med hjärtat fullt af ljuf innerlighet. Hade hon också såsom förr kunnat sluta dagen med bön — men bedja kunde hon ej mer.

Bönen är ett barnsligt nonsens, hade ju Hjalmar lärt henne inse.

VII.

Ett år hade åter gått. Professor Stens hade vistats på landet under sommaren, på ett ensligt landtställe, där Eva varit ensam med sina böcker större delen af tiden. Hennes man hade varit på resor inom Sverige. Då hösten kom, hade de återvändt till staden, Eva i hopp att hon där skulle få en fullare selsättning för sina tankar, när det kändes kallt och tomt i hemmet. Hon var ej mer samma glada, ungdomsvarma lilla professorska som förr. Vännerna hade märkt det och dragit sig tillbaka. Men hon hade ej håller ännu upptagits bland de initiativrika, framstående, banbrytande damerna.

Hon stod alltså tämligen ensam. Man såg henne i föreläsningssalarna eller visste att hon var där; men Eva var mycket tyst numera, då hon någon gång visade sig ute i världen, och ingen hade just reda på, hvad som försiggick hos henne, med undantag af Anna Leijer, som hon däremot allt mer och mer slöt sig till.

Evas man var vänlig, då de träffades vid måltiderna, men sedan gick hvar och en till sin syssel-

sättning. För öfrigt frågade hennes man aldrig mer hvad hon gjorde och meddelade obetydligt om sig själf samt hörde knappt på, när hon talade om något, som rörde henne. Han gaf henne hvad han hade att ge, och Eva hade ingen att vara svartsjuk på — det var ingen, som fick mer af honom. Men hvar gång hon ej kunde vara nöjd med detta lilla, vände hon sig med förnyad ifver till sina böcker och kände sig till och med nästan glad, när hon upptäckte, att hon för dem glömt sina andra plikter.

Några gånger hade det händt, att Eva ej i tid hemkommit till middagen, och att hon glömt tillsäga om något, som skulle iordningställas för måltiden. När hon en dag hemkom, hade professorn slutat sin middag.

»Förlåt mig, käre Hjalmar, det var illa af mig,« sade Eva och skyndade fram till sin man.

Han sköt henne afvärjande bort med handen.

»Ja, ganska illa, då man ingenting annat har att passa på! I mitt föräldrahem var det mycket att göra och en stor barnskara, men jag kan inte påminna mig, att min mor någon gång lät oss vänta på middagen eller själf försummade tiden. Förlåt, jag menar bara, att jag inte har tid att vänta — det vet du ju, Eva. Eljes vill jag naturligtvis inte lägga något band på dig.»

»Du har alldeles rätt, Hjalmar, jag förtjänar förebråelse. Men som jag ingenting annat har att göra än passa på måltiderna, så är det i alla fall

bra litet — nästan *för* litet att existera för. Det har jag länge tyckt, och jag har därför beredt mig att någongång kunna göra litet mera än så. Har du tid, så kanske du vill läsa detta bref, som jag för några dagar sedan fick från en person, hvars bekantskap du själf för mig inledde. Brevet är från Anna Leijer.»

»Låt se», sade Hjalmar och öppnade brevet, som Eva räckte honom, samt läste följande:

»Käraste Eva!

Känner du dig mogen och hågad att under vårterminen hålla de historiska föreläsningarna vid arbetareinstitutet?

Förhållandet är nämligen, att fröken Wall, som till allas belåtenhet nu i flera år skött dessa föreläsningar, måste hvila och strax efter jul reser utomlands för att hämta hälsa och krafter. Som du är *en okänd förmåga*, kan naturligtvis styrelsen ej vända sig till dig med förfrågan, utan att du af någon af ledamöterna föreslås. Men att så sker skall jag ställa om, såvida du vill försöka. För att ej bryta med ditt eget föreställningssätt och på samma gång göra ämnet populärt, så kunde du ju göra framställningen biografisk och till behandling välja några personligheter, som de själf beundrar. Då är jag säker om, att du skall lyckas.

Jag har nedskrifvit mitt förslag, i stället för att

muntligt meddela det, på det att du skulle få någon tid att fundera öfver saken och tala vid din man, innan vi träffas.

Det dröjer ej länge, innan jag kommer upp och hämtar ditt svar.

Din tillgifna Anna.»

»Det här», sade Hjalmar då han läst brevet, och ett lätt drag af missnöje for öfver hans ansikte, »är en fullständig öfverraskning för mig och något, som jag har svårt att genast yttra mig om. Är du först och främst beredd att uppträda offentligt? Har du betänkt, att hvarje sådant uppträdande framkallar kritik?»

Eva teg.

»För min egen del», fortsatte hennes man, »lämnar jag dig fullständig frihet, jag fäster inte stor vikt vid saken; men det anseende i världens ögon, hvilket jag har att uppbära, är jag skyldig aktning, och jag vill icke att du såsom min hustru skall utsätta dig för någonting, som kunde väcka klander eller ge anledning till en obehaglig uppmärksamhet.»

»Vår tid tyckes godt förlika sig med kvinnans offentliga uppträdande, och jag tänkte inte, att hvarken ditt eller mitt anseende skulle kunna lida af någonting sådant.»

»Lyckas du, så gör det ju ingenting, att du tagit ett sådant steg, men misslyckas du — ja, då är det inte roligt hvarken för dig eller mig. Och hvad

tror du, att våra historici ex professo skola säga om det dilettantarbete, du kommer att bjuda på? Du har inga källstudier gjort, du kan på sin höjd åstadkomma en med smak och talang framförd — därpå tviflar jag icke — kompilation af hvad du inhämtat från andra. Men kanske detta är mer än hvad jag har reda på? Du har ju nu i snart fem år varit i tillfälle att föröka dina kunskaper. För öfrigt är det här, det är sant, fråga om något helt och hållet populärt, och strängt vetenskapligt utarbetade föredrag i akademisk mening behöfva dessa föreläsningar kanske icke göra anspråk på att kallas?»

»Det är ju icke häller meningen att tala för dem, som ämna rangera sig på lärdomsaristokraternas sida. Det är ju folket, de olärde, som i första rummet skola hämta vederkvickelse och nytta af dessa föredrag. Sådana åhörare äro väl att betrakta såsom barn, och barn smälta bäst de konkreta framställningar, som man, tyckes mig, i all enkelhet kan göra af personer, hvilka man, om ock blott med tillhjälp af *andras* källforskningar, själf gjort lefvande för sig.»

»Du kan ju försöka, Eva. Mitt samtycke har du, ehuru jag uppriktigt sagdt hällre skulle sett, att frågan aldrig väckts.»

»Jag är färdig att afstå, Hjalmar, om det verkligen är din önskan. Säg bara att du vill det, att du vill behålla mig här hemma!»

»Nej, för ingen del! Du är för öfrigt nu gam-

mal nog att själf afgöra en sak, som närmast rör dig. Försök bara, Eva, när du kommer med några allmänna reflexioner, ty sådana skola väl också vara med, försök att vara objektiv — om det är möjligt för ert kön! Och laga att du lyckas — det är mitt råd. Nu har jag inte tid längre. Farväl så länge!»

Eva blef ensam, ensam med sina stridiga tankar och känslor.

Skulle hon skjuta ifrån sig denna frestelse, skulle hon draga sig tillbaka till det område, som det kanske var hennes plikt att uteslutande ägna sig åt? Den dröm, som hägrat för henne under många ensamma timmar, borde hon slita den i stycken? Var detta ett anlopp mot hennes bättre öfvertygelse och borde hon visa sig kunna motstå det?

Men å andra sidan, hvad orätt låg väl uti att hon skaffade sig en verksamhet *utom* hemmet, då större delen af hennes tid icke där behöfdes? Gick icke allt där sin gilla gång? Hade hon icke ofta erbjudit sig att hjälpa sin man, men så sällan kunnat vara honom till nytta? Hade hon icke i leende kärlek alltid velat vara vid hans sida under de första åren, men många gånger hänvisats att söka en annan plats? Hade hon icke i början sökt förvärfva kunskaper blott för att komma sin man närmare, fastän hennes afsikt icke lyckats? Hade hon icke slutligen närmat sig honom på bekostnad af sin själs dyrbaraste öfvertygelse?

Hvad hade hon vunnit? Kanske blott det, att sådan hennes uppfattning nu var, hennes samvete icke skulle störas, ifall hon, i den fråga hon nyss afhandlat med sin man, följde sin böjelse på samma gång som hon tillfredsställde lusten att pröfva sin förmåga.

Han skulle älska henne lika mycket eller lika litet, hvilket hon än gjorde, det kände hon — — —.

Beslutet var fattadt. Det gällde nu blott att lyckas! Schemat uppgjordes, allt var planlagdt, då Anna Leijer följande dag kom upp att hämta svar.

»Jag gör det, Anna, jag gör det! Och Hjalmar har inte motsatt sig min önskan», mötte henne Eva med glödande kinder och eld i blicken.

»Nå, det senare kunde jag väl tänka. Alltså, du vågar verkligen?»

»Ja, jag känner mig alltför intresserad för att låta rädslan afskräcka mig.»

»Riktig heder af min lärjunge — ty så får jag väl kalla dig, tills du har visat dig öfverträffa mästarin. Det nederlaget bereder jag mig dock på! Låt nu höra hvad du tänkt läsa om!»

»Det är på medeltidens mörka grund, jag skall måla mina ljusa bilder, det är i dess naiva troslof, som jag kan låta mina hjältar framträda med sin enkla öfvertygelse och sina oreflekterade dygder. Jag ämnar tala öfver Alfred den store, Karl den store och Jeanne d'Arc. Hjältinnan från Domrémy, den

oförskräckta bondflickan, som i förtröstan på sin mission gick att rädda sitt fädernesland och lifva dess söners sjunkna mod, det är just en idealbild efter mitt sinne. Hon har sedan min flicktid haft min varmaste beundran, och jag känner det ännu som en riktig glädje att få visa fram hennes rörande historia och väcka sympati för hennes inspirerade personlighet och hjältemodiga kamp mot stålklädda fiender, tills hon föll offer för deras och egna landsmäns hämnd och vantro. — Var inte rädd, jag skall skildra tiden så mörk, så olycklig, att mina åhörare skola bländas af ljuset från sitt eget upplysta tidehvarf — men mina hjältar och jungfrun, dem måste jag framställa såsom jag tänkt mig dem, stora och goda.»

»Utan öfverdrift dock. Ditt omdöme måste hvila på historisk grund, och du får inte låta ditt personliga tycke leda dig på några afvägar.»

»Naturligtvis inte. Men därför har jag valt två, som historien på grund af deras *dygder* kunnat gifva namnet stor, och hvem skulle ej vilja beundra den tredje? Nya ärestoder resas i våra dagar till hennes minne. Den nation hon tillhörde söker med återväckt och stärkt tacksamhet utplåna hågkomsten af flammorna från bålet på Rouens torg.»

»Du måste noga bereda dig, Eva. Du kommer kanske att få många åhörare.»

»När jag satt upp mitt första föredrag, får

jag då visa det för dig, Anna, och vill du hjälpa mig att se, om där är något att anmärka?»

»Det vill jag visst.»

»Tack Anna», sade Eva, innan de skildes åt, »tack för att du hjälpt mig fram, dit jag nu kommit! *Nu* har jag fått ett mål. En uppgift vinkar mig, och jag kan knappt stäffa min otålighet att börja mitt nya värf.»

VIII.

Professor Stens vetenskapliga anseende var fortfarande oförminskadt, och han var högt värderad i de lärda kretsarna. Men där såsom på alla andra områden uppstiga ständigt nya förmågor, hvilka låta tala om sig, och man säger ej mer så mycket om dem, som redan fått sin andel af världens erkännande. Professorn visade sig ej häller mycket ute och hans fru ännu mindre. Man talade ej om dem, och Eva hade börjat glömmas.

Evas utträdande i det offentliga lifvet väckte emellertid bland hennes bekanta åter intresset för dem båda. Man undrade hur professorn tyckte om att hans fru skulle föreläsa på arbetareinstitutet, han, som så ofta uttalat sig med ovilja om halfbildning, och man var nyfiken att se, hur lilla professorskan skulle reda sig.

»Nå, hade jag inte rätt, Klas?»

»Damerna ha alltid rätt», svarade artigt den jovialiskt anlagde professor Roth, vänd till sin fryntliga, lefnadsglada fru, »men hvaruti nu?»

»I min spådom om Eva Sten. Jag kommer nu ifrån hennes första föredrag. Det var verkligen utmärkt. Hela salen fullsatt. Hennes man naturligtvis också där, längst bort i ett hörn. Jag såg att både »arbetare» och andra voro förtjusta. Det var lika intressant, som om man suttit på teatern. Eva var helt enkelt strålande vacker. Och en sådan röst! Jag har inte förr lagt märke därtill, men hon har en ypperlig stämma, och med den behagligaste hållning började hon sin inledning, först sakta och något svagt, som en blyg ungdom, men ledigt och flytande. Sedan blef hon säkrare och säkrare och talade om germanernas halfvilda land, om det forna Frankrike, om allt det där gamla ruskiga och svåra, då Karl den store, den outtröttlige ordnaren, som hon kallade honom, framträdde. Så visade hon, att frukten af den civilisation, han lyckades utbreda ända till sitt ofantliga rikets nordligaste gränser, med Ansgar nådde ända upp till oss. Jag bedyrar hon målade, så att man tyckte sig ha allt på väggen framför sig, och mina gamla läxor dykte upp på ett treffigare sätt, än jag någonsin trodde mig få återhöra dem. Aldrig har jag just svärmat för Karl den store, men nu kommer jag inte att försumma en enda föreläsning. Säg, tror du ändå inte, att professorn tycker illa om den väg, Eva slagit in på?»

»Möjligt, men hvad vill han göra. Fruarna få

så många idéer, när det inte finns familj, som tar deras tid i anspråk.

* * *

Eva hade läst hela vårterminen och med den största framgång. Blott första gången hade hennes man åhört henne för att förvissa sig om, att han ingenting hade att frukta med afseende på hennes kapacitet.

»Innehållet af hvad du sade, kan jag inte bedöma, men formen var bra. Jag gratulerar till din utmärkta debut!» sade han vid hemkomsten.

De talade sedan endast i förbigående om detta, som dock snart upptog Evas hela varelse. Hon var förtjust. De voro på samma gång lugnande och uppriskande, dessa föreläsningsaftnar, och hon tänkte knappt på något annat. Hon var road af att utarbete sina föredrag och hon njöt af det erkännande, hon fick från alla håll. Hennes öfriga verksamhet gick automatiskt — händerna rörde sig, order till husets tjänare gåfvos, hon var på sin plats, då Hjalmar inträdde; men hennes tankar dvaldes i en annan tid, och till och med hennes man fann henne förströdd. Hon märkte icke längre, om han dröjde borta, hon längtade icke, att han skulle komma åter. Men professorn var på sitt vis också nöjd. Han kände det lugnt, att ingen väntade på honom.

Så fortgingo vintern och våren. Eva hade blivit litet blek de sista veckorna, men det var öfveransträngning, sade hennes vän Anna, och rosorna skulle nog komma åter, när hon ute på landet, vid den friska hafsviken, fick hvila efter sin ärorika vinter.

Hon hade just hemkommit från sin sista föreläsning, då hon öfverfölls af ett plötsligt illamående. Det svartnade för ögonen och yrseln satte henne ur stånd att gå öfver golfvet. Hon kände sig så trött, så trött — hon hade lagt ned mycket arbete både under dagens och nattens timmar på samvetsgranna studier, och sedan hade hon under sådan själs-spänning skildrat sin älsklingshjältinna, att hon inte kunde vara annat än trött, sade hon sig själf. Hennes man var ej hemma.

Eva måste gå till sängs, och det var under de mjuka sängdraperierna professorn vid sin hemkomst fann sin lilla hustru med det bleka hufvudet i halfskymningen hvilande på de hvita, spetskantade kudarna.

Eva tänkte ingenting. Reflektionen hvilade, och hjärnverksamhetens skilda trådar samlades icke omkring något visst. Eller också ihågkom hon och fröjdades öfver, att hon däruppe i salen inför alla sina åhörare så lätt funnit ord för sina tankar. Ögonblicket därpå kvalde henne det fysiska lidandet. Hon märkte blodets oregelbunda cirkulation, hon kände, hur det drogs från hjärnan och väntade den mörka

sky, som skulle gå förbi hennes syn. Hon frös, men kände dock en underlig värme inom sig.

Professorn inträdde helt bestört.

»Hur är det fatt, Eva? Är du illamående? Det är de där föreläsningarna, som förstört dig — eller kanske, kan det vara möjligt?» Och en tanke uppsteg hos honom.

»Eva, min lilla söta hustru, hur känner du dig? Tror du . . .», sade han, och böjde sig ned för att hviskande fullborda meningen.

»Nej, visst inte, Hjalmar», skyndade sig Eva att svara, och skymningen kunde knappt dölja den glödande rodnad, hvartill för ett ögonblick blekheten på hennes fina kinder förbyttes — »jag har förkylt mig, och får jag blott ligga, blir jag snart bra igen.»

Men hennes man hade haft rätt. Den tanke han meddelat henne, besannades ej långt därefter af en tillkallad läkare, och Eva gick emot en tid, som hos de flesta kvinnor fyller hjärtat med lycksalighet, som utgör förverkligandet af deras käraste hopp. Hennes man visade öppet sin glädje, var vänlig och medelsam i ovanlig grad och försummade till och med sitt arbete då och då för att tala om hvad som komma skulle, under det att Eva mer och mer uppfylldes af bäfvan. Hon erfor ingen glädje — hon liksom stelnade inför tanken att bli mor.

Hur hade hon icke första året af sitt äktenskap i djupet af sitt hjärta önskat, att hon fått hviska de

ord till honom, hvilka hon nu med förskräckelse hörde ur hans mun! Hur hade hon icke sedan med förödmjukelse känt tomheten i boet — »la cage sans oiseaux, l'été sans fleurs vermeilles» — hur hade hon icke i förtviflan för sig själf tolkat Hjalmars antydningar såsom uttryck för, att han kände deras ensamhet och ansåg den såsom en missräkning.

Men *nu!*

Hon var ej mera barn i sitt hjärta och hon hade ingenting att ge ett barn.

Det är modern, som formar barnets själ mer en någon annan. Hvad skulle hon en gång svara detta barn på dess enkla frågor om lifvets *hvarför?* Hvad skulle hon svara, innan hon kunde lägga fram för det filosofens djupa lösning eller naturforskarens råd att bortse från själfva frågan? Ej kunde hon tänka sig modern *osann* inför det späda väsen, som med himlens andedräkt ännu omkring sig, vänder sin tillitsfulla blick mot henne, som gaf det lifvet, och vill ha svar på sina frågor. Hon ägde ej längre någon öfvertygelse, och hon kände, att hon skulle blygas inför den späde i sina armar. Hon visste ej hvad hon skulle göra af detta barn, som hon ej mer i tro kunde anbefalla åt sin Gud.

Hon hade rätt, stackars Eva. Modern är barnets skyddsängel, men när hon förlorat vingarna, är hon oduglig till sitt kall. Hennes minne skall då aldrig bli en hjälp för barnet, stödja ynglingen eller trösta

dottern, skall aldrig göra barndomens intryck till den hamn, hvaruti, efter den stora ronden i mänsklig visdoms rymder, man slutligen så gärna seglar in.

Och sedan? Skulle hon för denne son eller denna dotter nödgas uppgifva det arbete, som nu sysselsatt hennes irrande själ, skulle hon åter gå tillbaka till en verksamhet, som icke längre eldade henne, till ett sysslande i hemmet med blott ögonblickets fysiska behof, ett sådant där arbete, som svinner ner i glömskans djup, innan det ens en gång ristat en flyktig runa i en medmänniskas hjärta, ej fyller någon den allra minsta plats inom sjäslifvets område?

Eva var ej den dygdige, som är sig själf nog. I sitt eget *jag* såg hon en svag, vacklande ande hvars omdöme hon nu lika litet trodde på, som på något annat. Sin skepticism hade hon konsekvent fullföljt på sin egen person, på sin uppfattning, på själfva samvetets röst, och därför kände hon ett okufligt begär efter någon sorts gillande, något erkännande eller bifall utifrån. Detta behof hade hennes värf såsom föreläsare i viss mån fyllt; ja, det hade tillika sporrat hennes äregirighet — det hade blifvit henne så kärt, att hon nu ryggade tillbaka för att uppgifva det.

Hur långt hade hon icke kommit från sin första ungdoms föreställningar, från den pliktuppfattning hon hyste, då hon ingick sitt äktenskap! Hon ryste inför denna förändring, och dock gladde det henne,

att hon kunde påminna sig kvinnor, om ock få, som vid sidan af sin uppgift såsom mödrar haft ett vidsträcktare fält för sitt arbete och funnit tid för bådadera. Hvarför skulle *hon* icke få vara bland dem?

Anna Leijer skulle resa utomlands äfven denna sommar och till henne ville Eva ännu ingenting säga. Den föreläsare hon på institutet ersatt skulle sannolikt bli i stånd att återtaga sin verksamhet där, och för det kommande året måste hon i alla händelser afstå från hvarje deltagande i det offentliga lifvet. Det var alltså tids nog, att Anna vid sin återkomst fick kännedom om Evas inträde på ett område för kvinnlig erfarenhet, där hon icke kunde följa sin väninna. Det förekom Eva som skulle detta ämne liksom skilja dem åt, och därför ville och kunde hon icke tala därom med Anna. Hon var glad att blott få säga henne ett varmt men hastigt farväl, skickligt undvikande allt tal om sig själf.

Professorn var mindre förbehållsam. Härom öfvertygades Eva snart.

Kort innan de skulle utflytta till landet, fick Eva besök af fru Roth, som fryntlig och välment kom för att höra, hur Eva mädde.

»Säg professorskan, att hon *måste* ta emot mig,» sade hon till jungfrun, som öppnade.

»Kära Eva, du får förlåta mig, att jag kommer och liksom tränger mig på dig. Här har du mig

nu precis som första året vi lärde känna dig», sade hon vid sitt inträde och slog sig ned.

»Hjärtligt välkommen, förlåt blott mig, som varit så försumlig i mina visiter.»

»Du har haft så mycket annat, och därför har jag under sista tiden ej velat komma och hindra dig. Du har varit upptagen af något, som jag hvarken kunnat råda eller hjälpa uti. Men nu blefvo vi så oroliga, när vi hörde att du var sjuk för några veckor sedan, tills Klas en dag kom och sade, att han träffat din man, som var så ovanligt glad och talade om, hvarför han var det. Sådant kan en äkta man aldrig tiga med! Eva lilla, det riktigt fröjdade mig, och nu skall du lofva att vända dig till mig, som är gammal och *erfaren*, om jag på något sätt kan vara dig till nytta.»

»Snälla Eleonore, det är mycket vänligt, men...»

»Ja, ser du, Eva, jag kunde ju hvad åren beträffar nästan vara din mor, och jag vet, att en sådan vän icke är alldeles öfverflödig, då... Nåja, vi skola inte mer tala om det. Men du tillåter mig väl i alla fall att ibland få se om dig? Och så tycker jag att du i sommar inte bör hålla dig så mycket ensam — det är inte nyttigt — ifall din man som vanligt kommer att vara mest borta. Den som skall taga reda på och undersöka hela jordskorpan under och öfver, har inte mycken tid att sitta hemma om sommaren, det begrips! Men då

kan du gärna komma öfver till oss och idka hvardagslif samt hvila dig. Ingen ansträngning vidare, Eva, kom ihåg det!»

Alla voro intresserade för det väntade, alla voro glada — männe faster Karin också gladdes — kanske Hjalmar också låtit henne veta det? Alla fröjdades, utom Eva. En apatisk likgiltighet hade lägrat sig öfver henne.

Barnet hade kommit för sent.

IX.

I den stora våningen var tyst, så tyst. Rummen voro upplysta, lamporna med sina kolossala skärmar spredo ett varmt, rödaktigt skimmer öfver föremålen. Det låg högtidsstämning öfver det hela. Inne i salen på det fyrkantiga ekbordet, som med sina massiva utskurna lejonassar trampade på en tjock persisk matta, stod ett i det elektriska lampljuset gnistrande tékök med ångan frustande ur pipen. Tébordet var dukadt för två. Det väntades således någon, ehuru ännu en god stund intet annat ljud förnams, än det lilla sjudande lätet från téköket. Slutligen kommo tvänne herrar med försiktiga steg öfver salongsgolfvet. Det var professor Sten, som ledsagade doktorn ut i tamburen.

Professorn hade för några timmar sedan blifvit far till en dotter.

Döden hade hela dagen haft sin lie lyftad öfver det vackra, varma, inbjudande hemmet och hållit dem, som befunno sig där, uti en spänning, hvilken ej vågat ge sig luft i ord en gång. De hade med återhållen andedräkt lyssnat till hvarje symptom, hvarje

minsta förändring i tillståndet hos henne, som med sitt eget lif, tycktes det, skulle gälda det späda väsen, hon skänkt sin make.

»Hvar ha vi faster Karin nu», sade professorn halfhviskande, i det han återinträdde i salongen.

»Här är jag, Hjalmar», svarades från det lilla kabinettet innanför. »Jag drog mig tillbaka, så att doktorn skulle slippa hälsa. Hur låter det nu, Hjalmar, där inifrån?»

Och fasters stämma darrade.

»Jo, dess bättre tyckes faran nu öfverstånden. Medvetandet har så småningom återvändt, pulsen är normal. Men den allra största försiktighet är nödvändig. Ingen får komma in utom sköterskan, tystnad och lugn skola vara absoluta så vidt som möjligt. Den lilla nyfödda kvinnomöjligheten är däremot märkvärdigt nog ganska kry, och hennes närmare bekantskap kan faster göra när som hälst. Hon tar emot i sitt eget rum!»

»Men hoppas doktorn nu att Eva . . .»

»Ja, Eva kan nog bli bra, fastän det tager tid, och någon vidare familjetillökning ha vi ej att emotse. Det är en allvarsam behandling hon undergått, och det är vår läkarevetenskap man har att tacka för, att både moder och barn äro räddade. Men nu, faster lilla, skola vi vara glada öfver hvad som är! Téet är serveradt, ser jag, och vi skola äfven dricka ett glas för den lilla nya »Evas dotter», som sett ljuset

— figurligt taladt, nota bene, ty sina små ögon har hon inte ännu öppnat. Sedan skall faster bege sig hem till sig och vara lugn. Här går det nu nog bra. Klockan nio kommer täckvagn och hämtar.»

»Du är alltför god, Hjalmar, så mycket besvär för min skull!»

Téet dracks. Faster Karin ledsagades ut och professorn befann sig ensam.

Det var ännu tidigt, men i afton kunde han icke sätta sig till sitt arbete. Han hade utstått mycken oro under dagens lopp. Så länge Eva sväfvat mellan lif och död, hade han ryst tillbaka både för möjligheten att förlora sin hustru och för tanken att kanske inom några timmar hysa döden inom sina dörrar. »Döden är någonting ruskigt», brukade han säga, och han kände lika mycken lättnad att slippa på nära håll göra dess bekantskap, som det glädde honom att våga tänka sig sin maka åter ungdomsfrisk och behaglig uppe på sin plats. Den lilla varelsen därinne — hvilande på ejderdunskudden som faster Karin själf medfört, inramad i spetsar och finaste zefir — fasters mjuka stickningar — hon intresserade honom. Professor Sten hade smak för barn. »Människorna äro trefligast i utvecklingsstadiet» hade han någon gång sagt, och nu kände han ett ständigt behof att förvissa sig om lifvets normala fortgång hos den nya individen.

Han försökte läsa, men boken upptog honom

icke, innehället gick förloradt. Han öfvergaf slutligen tanken på arbete och kastade sig på sin soffa. Men efter en stund var han åter uppe, gick tyst till sängkammardörren, lyssnade, öppnade sakta och såg in — Eva sof, sköterskan var vid hennes sida — förvissade sig om, att allt som behöfdes för natten var hemma, och inträdde sist till sin lilla dotter. Belåten betraktade han barnet, lyssnade till den jämna andhämtningen, strök med ett finger den lilla ludna pannan, gaf akt på lifvet i dess första fas med naturforskarens intresse, förhöjdt af faderskänslan, och vände sedan åter till sitt rum.

Han gick till sängs och insomnade äntligen, medan hans tankar ännu sysslade med dagens händelser och det lilla ludna, varma, andhämtande väsen, som tillhörde honom.

Eva återhämtade sig så småningom. Då hon vaknat till lif och medvetande försökte hon tänka tillbaka på hvad som passerat, men tankarna rörde sig ännu matt. Det föreföll henne såsom ett under att vara befriad från all smärta och bara känna den ljufligaste hvila. Hon tyckte sig aldrig förr ha erfarit välbefinnande såsom då, aldrig njutit af hvilans såsom

vid detta uppvaknande. Det var sensationslivet hon dröjde uti. Hvarje förnimmelse var liksom inlindad i bomull; mjukt, i obestämda konturer spelade den in i hennes sjäslif. Hvad hon hörde var sakta hviskningar, hvad hon såg var ljudlösa rörelser, och under allt detta framstod blott gradvis den klara förnimmelsten, vissheten, att hon skänkt sin make ett barn, att hon blifvit mor.

Men det dröjde veckor, innan Eva kunde få lämna sitt läger. Den nyfödda fick hon blott en kort stund då och då betrakta, på flera dagar knappt komma i beröring med. Hon var för svag för hvarje ansträngning och skulle aktas för den minsta sinnesrörelse. Hon hade nämligen brustit i gråt då barnet första gången lades i hennes armar. Det var nog att tillsvare hålla dem aflägsnade från hvarandra.

Professorn följde desto uppmärksammare den lillas tillväxt och talade med Eva om henne de små stunder, han nu dagligen tillbragte vid sin hustrus sida.

Då en månad gått och Eva börjat återfå krafter, ehuru hon ännu var bunden vid sängen, sade hennes man:

»Nå, Eva, hvad skola vi kalla lillan, har du tänkt på det?»

»Jag vet inte. Ge du henne ett namn, som du tycker om.»

»Får jag välja, så kan hon ju få heta Gurli. Eller har du något emot det?»

»Nej, visst inte. Gurli är ett vackert namn.»

»Men vore det nu icke också på tid, att vi gäfvē henne detta namn med det snaraste? Jag menar, att vi ställde till fadderskap?»

»Hade du tänkt, Hjalmar, att hon skulle . . .»

»Döpas, ja visst har jag tänkt det.»

»Ja, men om du, om vi icke tro på betydelsen af en sådan handling, så . . .»

»Så har det ingenting att göra med en sedvänja, som hör till den borgerliga ordningen, och hvilken man ej utan en obehaglig uppmärksamhet kan vika ifrån. Man är icke skyldig att vid alla tillfällen exponera sin öfvertygelse. Eva lilla, jag trodde att du hade öfvervunnit dessa barnsligheter.»

»Jag tycker det ligger någonting så osant uti att underkasta sitt barn en kyrklig ceremoni, som ingenting betyder.»

»Barnet har ju håller intet ansvar. Det är *vi*, som i dess ställe lofva.»

»Och icke hålla — däri ligger just det förfärliga, icke en gång *vilja* eller *ämna* hålla, hvad vi i löftestunden uttala!»

»Seså, kära Eva, oroa dig nu icke. Då få vi inte tala om dessa saker.»

»Hjalmar, jag kommer ju inte upp ännu på en

vecka — rangera då allt, medan jag ligger. Jag *kan* inte vara med därom.»

»Det är en utväg. Ganska klokt, och minst tröttande för dig också, som måste aktas för alla ansträngningar. Om söndag ha vi alltså barndop. Och ligg nu inte och fundera, utan tag saken enkelt och gläd dig åt att vara mamma åt en liten söt barnunge där inne.»

På det sättet blef professor Stens dotter döpt, och fick uti dopet vederbörligen namnet Gurli.

Professorskan Roth bar Gurli till dopet, som försiggick i all enkelhet. Faster Karin och professor Roth voro faddrar, och hvad faster lofvade i den högtidliga stunden, ämnade *hon* åtminstone utan in-skränkning hålla.

Eva låg ofvanpå sin säng och bjöd till att icke tänka, icke minnas, icke höra, tills det döpta barnet bars till henne och för en stund hvilade i hennes armar, medan Eva snyftande gömde sitt hufvud invid Gurlis.

Ett par veckor senare var Eva tämligen återställd. Hon fick lämna sitt rum och kom sin man till mötes i salongen, om ock med darrande steg. Rosorna på kinden hade bleknat en smula, ett par små veck i ögonvrån, en liten skugga vid tinningen visade att hon hade fallit af; försommarn var till ända. Men krafterna ökades dag från dag, och naturen tog ut sin rätt. Eva började känna en tillfredsställelse, så olik allt hvad hon hittills erfarit, att det var såsom

lefde hon ett nytt lif. Hon bar Gurli i sina armar, upptäckte hennes första småleende, hörde hennes första lilla jollrande, med ett ord tog sina moderliga rättigheter i anspråk. Det var hon själf, som oftast skötte den lilla, som klädde henne och hänrycktes af det näpna lilla ansiktet, gladdes öfver hvar och en liten guldgul lock, som växte till och ringlade sig ned på den mjuka, mattskära lilla nacken. Hon kunde icke se sig mätt på Gurli, hvarje kroppsdel fick sin särskilda del af hennes beundran, och hennes man gjorde på samma sätt. Men *då* slog henne deras ytliga sätt att älska, då först var det, som hade hon med häpnad känt, att detta dock ej var den rätta föräldrakärleken, att Gurli en dag skulle begära något annat af dem, af *henne!* Hon drog sig tillbaka, lämnade barnet åt sköterskan och lät någon gång en hel dag gå, innan hon åter tryckte det till sitt bröst. Sedan sade hon sig: »det blir annorlunda när Gurli växer till. Nu *är* hon väl endast en liten kropp.»

En ny sida uti modersglädjens myster öppnades.

Det var vår. De sista drifvorna i parken hade smält, gräset hade stuckit upp under de stora träden, litet hvarstades, och planerna lyste gröna. Vårlokens små gula stjärnor visade sig här och där, bladknopparna svällde och solstrålarna voro varma nog att locka ut de gamla, som legat i vinteride, såväl som de späda, hvilka ej ännu visat sig under bar himmel. Hvarje moder vet, att det är en tilldragelse af vikt,

när ett *vinterbarn* skall göra sin första promenad i det fria. Vid den första färden liksom vid den sista följa de närmaste eller åtminstone *den* närmaste, modern, troget bredvid, om ock skillnaden eljes är så stor mellan dessa färder som mellan vårblomstret och jordens stoft, glädjen och sorgen, en lusttur på spegelblank sjö och sjunkandet i det hvirflande hafvets djup.

Eva följde alltså själf sin lilla Gurli. Hennes ögon voro uppmärksamt fästa på den späda varelsen, som lik en drottning drogs i sin smyckade char och blott väntade sig småleenden från välkända ansikten. De gingo den lugna gatan framåt, tills de veko af och vagnen rullade in i den stora parken, där solen sken så varmt på de torra sandgångarna och göt sprittande lif uti de ännu bara träden. Det var ett vårmöte, då barnets panna kysstes af milda små vindar, då himlens azur i full glans strålade sitt välkommen emot barnaögats blå.

Blott en liten stund för första gången! Men pappa har hört talas om, varit med att afgöra Gurlis promenad, och han kanske kommer för att se henne ute. Ja, se där är han verkligen!

Han ville förvissa sig om, att Gurli hade det bra.

Gurli är åter hemma från sin första utfärd. Lillans händer befinnas varma, fast kinden blifvit litet afkyld. Hennes hunger stillas och sedan somnar hon snart in, utan att oroas af drömmar om det som ligger mellan »första gången» och »den sista».

Ett år hade förflutit.

»Det är en riktig glädje», sade professorn en dag, då Eya från barnkammaren skyndat ut till frukostbordet, »att du nu fått sysselsättning med någonting 'personligt' på närmare håll och inte behöver söka det ett tiotal århundraden tillbaka, som du gjorde vid den här tiden för ett par år sedan. Du saknar väl inte dina beundrare där borta i institutet, eller hur?»

»Jag har inte saknat dem, under den tid jag varit nödvändig för Gurli, och hvad jag gör för henne är mig kärt. Men jag förstår ej, hvarför du alltid med ett slags hån talar om den tiden. Arbete respekterar du ju hos alla andra, hvarför då inte hos mig? Här hemma fanns då ingen, som behöfde mig, du själf var ständigt upptagen och fann mig, så ofta du hade någon tid öfrig för mig. Hade jag kunnat vara dig till någon glädje, Hjalmar, eller om vi varit fattiga och jag fått ersätta en tjänarinna, fått uträtta åtminstone *något* verkligt, så hade jag kanske inte håller sökt något annat att lefva för. Nu har jag emellertid fått

smak för det — ja, uppriktigt sagdt, jag skulle ingenting ha emot att börja ånyo!»

»Men Gurli?»

»Min tid räcker till för henne också. Just nu komma några år, då jag icke kan göra något mera för henne än hvarje pålitlig sköterska — leda hennes stapplande steg, lära henne nyttja armar och ben, prata för henne och ständigt upprepa det samma, som hon så småningom skall härma. Jag inser, att det kan någon annan, om icke uteslutande, så delvis göra lika bra som jag. Och nu sedan jag blifvit frisk igen, behöfver jag sysselsättning för mina tankar. Då de föra lättingslif, ströfva de tillbaka till min flicktids drömvärld, och då blir jag otillfredsställd och olycklig i den värld vi lefva uti.»

»Alltså ämnar du en kommande vinter åter bli föreläserska. Hvad skall du nu leta fram för representativa män? Eller kvinnor måhända?»

»Jag har inga planer än.»

»Vet du Eva, jag tycker att du i sommar med Gurli skulle resa ner till prästgården i Bleking, där vi gjorde bekantskap. Där kan ju också din man få spela med i minnenas värld, och inte måtte *det* behöfva göra dig dyster och missbelåten. Du har ju aldrig varit och hälsat på farbrors, och de ha många gånger bedt dig komma.»

»Skola vi då inte flytta ut på landet såsom vanligt?»

»Nej — ja, det vill säga, ifall du vill ensam vara där ute; men jag kommer att nu snart göra en resa till Skotland. Jag har inte sagt dig det förut, därför att det nyligen blifvit afgjort. Min resa står i samband med åtskilliga andra omständigheter, som ej låta sig beräkna på förhand, men sannolikt kan du inte vänta mig hem förrän mot hösten. Du är nu bunden vid hemmet, eller rättare vid Gurli, så det kan ju icke komma i fråga att du skulle följa med. Hvad säger du därför om förslaget att med Gurli resa ner till Bleking?»

»Nej, dit vill jag inte resa. Jag skulle ej *nu* finna det treffigt där. Vi flytta hällre ut till Udden. Jag är ju ej mera ensam. Jag har ett litet älskadt sällskap, äfven om du är borta. Och så kanske, om det icke är dig emot, kunde jag bedja Anna Leijer vistas hos mig några veckor? Jag anar att hon skulle med nöje komma. Hon skall vara i Sverige i sommar.»

»Hennes sällskap är inte så alldeles oskadligt för dig, som jag först trodde — jag menar blott, att hon inverkar på dig för sina syften, det ha vi ju redan sett.»

»Säg ingenting om *hennes* inflytande, Hjalmar, det är du själf, som verkat förändringen hos mig. Du ser blott följderna, men du tänker ej på orsaken. Det är *dig* och *din* uppfattning jag först närmade mig, innan jag fick lust till det *hon* bjöd mig. Men i alla fall inser jag icke, hvarför *du* skulle anse mig

sämre nu än förr. Hvad jag är, har kärleken till dig gjort mig till. Jag har sökt att förstå *dig*, och för att komma därhän, har jag måst stämmas om. — Du tar ingenting annat med i lifvet än hvad ditt förstånd kunnat omfatta, än ditt förnuft accepterat, det vill säga *det du vet* och kan bevisa. Dit har jag också sökt komma. Skillnaden är blott, att du är agnostiker *i lugn*, jag är tviflare *i förfäran*. — — — Du har ibland sagt, att det där icke har med vårt praktiska lif att göra; jag tycker, att det omskapat *allt* i mitt lif, mig själf i första rummet. Plikten är för mig icke mer hvad den varit, glädjen icke densamma som förr. Min enkla uppfattning af lifvet har jag lämnat, därför att min kvinnliga hederskänsla fordrade, att då jag skulle lefva i äktenskap med dig, min själ ej skulle rygga tillbaka för *din* lifsåskådning, — — — men jag lider emellanåt, lider grymt!»

»En sådan uppoffring har jag inte begärt. Den visar bara, att din så kallade religiösa öfvertygelse var ett korthus, som blåste omkull för första vindfläkt. — Det är för olyckligt, Eva, att du skall drifva allting till sin spets! Nu är ju vår lycka fullständig, vi ha allt hvad vi kunna önska, och då förefaller det mig nästan löjligt, att du talar om att *lida*. Tag ditt förstånd till fånga, Eva, och lägg bort dina grubblerier!»

»Ja, du har rätt. Jag skall söka göra bådadera. — Du vill således inte, att jag skall bjuda Anna?»

»Det var ju endast skämt. Bed du henne gärna slå sig ned därute. Hon tycks ha en stor tillgifvenhet för dig. Jag minns hur ofta under din sjukdom hon var uppe och hörde efter dig. Men nu på sista året har jag knappt sett henne här. Hon kommer åtminstone aldrig, då jag är hemma.»

»Hon har inte håller varit här ofta. Det är lustigt, men hon är litet smått svartsjuk på Gurli, tror jag. Nåja, det bevisar, att hon håller af mig. Är det kanske jalousie, Hjalmar, som dikterar din motvilja för föreläsningarna — — —? Om jag kunde tro det!»

»Red ut frågan om svartsjukans art och förekomst med fröken Leijer i sommar. Jag har ingen erfarenhet däruti.»

Anna Leijer antog med förtjusning Evas bjudning för sommaren, och Eva glädde sig mer än hon ville erkänna för sig själf åt att då få äga Annas dagliga sällskap.

Det finnes många, som betvifla tillvaron af en oegennyttig vänskap män emellan och ännu flera, som skratta åt suppositionen att den skulle finnas mellan kvinnor. En sådan där förbindelse, som få vilja tro

på, hade emellertid uppstått mellan Eva och Anna. Evas lifliga och entusiastiska väsen, i förening med hennes apparition, hänförde vid första sammanvaron dem, som kommo i beröring med henne. Men för den fordran på sympati, som Eva sedan ställde på sina vänner, drogo sig de flesta tillbaka. För det djup i känslan, som hon själf ägde, för den värme, som hon mötte andra med, fanns så sällan något gensvar, och då veko de hälst undan.

Anna hade utgjort ett undantag från dessa. Från första ögonblicket hade Eva intresserat henne, och sedan hade hon fattat en djup vänskap för Eva, oakadt deras stora olikhet. Hon hade börjat finna sitt sjäslif så torrt och kallt i jämförelse med vännens, och ehuruval hon icke uppgifvit sin position i realisternas led, var Eva dock för henne den brygga, på hvilken hon »kun til lyst» vandrade öfver sina egna gränser. Det var sådana behagliga vandringar, alldeles som när man följer barnet in i sagovärlden och själf blir intresserad af den förtrollade prinsessan och den befriande prinsen! — fast man så lugnt svarar på den lillas fråga »om det är sant?», »nej, visst inte, barn lilla.»

Eva däremot kände en ljuf vederkvickelse uti, att Anna förstod henne och ej lämnade henne redlöst åt sitt öde, sedan, såsom hennes man sagt, »korthuset blåst ned», utan ville ge henne material till en annan byggnad samt hjälpa och stödja henne i det

verksamhetsbegär, hon nu törstade efter. Anna hade alltid visat aktning för hennes halfhet, ej med löje bemött hvad som, trots allt, fanns kvar af hennes »barnsligheter».

Denna vänskap gjorde således ett viktigt utbyte, och det var såsom hade de båda vännernas egenskaper till en viss grad uppgått uti hvarandra.

Mellan Eva och faster Karin var det däremot som hade remnan vidgats för hvarje år. Faster fann sig ej mera till rätta uti Evas åskådningssätt och var tillika alltför blygsam och anspråkslös att tillåta sig några föreställningar. Emellertid hade hon under det år som gått innerligt fröjdats åt sin lilla guddotter och kanske ändå mer åt, att hon funnit Eva sysselsatt med henne vid sina besök hos professorsn, hvilka, såsom vanligt under vintern, ej varit så många.

Nu var det däremot åter vår. Gurli gjorde dagligen promenader i den stora vackra parken, där hon med hundratals andra små flickor och gossar pröfvade sina krafter att uppträda i världen och hålla balans. Den förtjusande lilla blå sammetsdräkten, sammanhållen af ett gult läderskärp, klädde henne obeskrifligt, och de ljusa lockarna ringlade sig fram under den lilla mössan, som tätt omslöt hennes runda, blomstrande barnansikte med de klarblå ögonen.

Hvem var det, som var först på mötesplatsen? Hvem var det, som på bänken midtför de doftande hyacinterna inväntade lilla Gurlis ankomst hvarje

vacker vårmiddag, hvem, om icke faster Karin! Hon behöfde också luft och solljus efter den långa vintern, och hon ville med sin lilla guddotter njuta af vårens första fågning. Faster flyttade aldrig på landet. Hon fann sig såsom genuin stadsbo väl i sin kära hufvudstad både sommar och vinter — det var bara ungdomen, som behöfde ombyte af vistelseort för att stäfja oron inombords, menade hon.

När maj gått till ända, reste professorn, och Eva flyttade till Udden.

Faster sade Eva och Gurli farväl med löfte att, om verkligen kusin Ivar komme, med honom företaga den »stora» ångbåtsfärden ut till dem.

XI.

Kusin Ivar, farbror Axels son uti första giftet, var en man mellan trettio och fyrtio år, som Eva blott sett en kort tid i början af sin vistelse hos farbrodern. Den unge prästen hade sedan lämnat fäderneslandet, emedan det erbjudits honom en plats som legationspredikant och sedermera predikant vid svenska sjömanskyrkan i London. På besök i Sverige hade han nu kommit upp för att hälsa på sina släktingar, faster Karin först och främst.

Eva hade redan ett par veckor vistats där ute vid hafvet, och Anna Leijer var äfven sedan några dagar installerad hos henne, då det verkligen kom underrättelse, att faster och kusinen voro att vänta.

Ivar Borg var en bildad och allvarlig man, som hade ett angenämt och mjukt sätt att vara och en viss måttfullhet i hela sitt uppträdande, hvilket spridde lugn och ingaf förtroende. Han hade kanske, innan han begaf sig dit ut, innerst i sitt hjärta önskat, att Evas man skulle varit närvarande, då han återsåg kusinen. Men hon föreföll honom nu efter dessa flydda åtta år så förändrad, att den sjuttonåriga Eva,

hvars bild han burit i sitt hjärta ända tills hon blef en annans, knappt hade kunnat identifieras med *den* Eva, han nu såg framför sig. »Gud ske lof att så är», tänkte han för sig själf och började, efter att i allmänna ordalag ha uttryckt sin glädje öfver förnyad bekantskap, öfvergå till hälsningar från hemmet och erinringar från den tid, Eva och han tillbragte där. Eva hade aldrig haft ens en aning om det intryck, hon gjort på honom, och var nu icke mycket intresserad af dessa minnen. Däremot ville både Anna och Eva gärna höra något om hans erfarenhet därute, och samtalet öfvergick därför till Ivars verksamhet i milionstaden, till hafvet och dess arbetare, medan faster Karin fördjupade sig uti tolkning af Gurlis ännu ganska svårbegripliga meddelanden.

»Sjömän har jag funnit vara uppmärksammare åhörare än någon annan församling,» svarade pastor Borg på en åt honom riktad fråga. »Det är icke blott predikningar vi bjuda dem på. Äfven annan nyttig och uppfriskande undervisning meddelas dem under de små mellantider de vistas i hamn. De kunna vara råa, sinnliga, vilda, de äro det oftast, dessa arbetare i det hårdaste af alla yrken, men där är ändock en viss lyftning hos dem — för Gud Fader manna de alla rå. Vi ha icke några sjömän, jag har åtminstone icke träffat en enda, som äro fullkomligt okänsliga för tanken på det högsta väsendet. Så länge man

har denna tanke att vädja till, behöfver man icke tala förgäfvets till någon. Detta förhållande är desto mera anmärkningsvärdt som bland vår tids arbetare det eljes nu är mycket vanligt att finna sådana, hvilka i sina »ist»iskt-reformatoriska rörelser afskakat äfven det tvång, som gudsföreställningen medför. Eller hur, mina damer, I kännen ju också arbetarnes samhällslager på något närmare håll?»

»Hvad mig beträffar», skyndade sig Eva att svara, »har jag sannerligen ingen reda på deras program. Min vän här, fröken Leijer, har visserligen åtskilliga år föreläst på arbetareinstitutet, varit dem en levande geografi, och jag har under en vårtermin dragit upp några historiska bilder för mitt auditorium där, men det är åtminstone *min* hela beröring med dem. *Jag* politicerar aldrig, och både min jag och äro i socialt afseende konservativa.»

»Är det så, bästa Eva, så har jag gått miste om att i dig lära känna »an advanced woman» i denna riktning. Våra dagar ha så många riktningar för kvinnans verksamhet. Det är blott en väg, som nu för tiden är styfmoderligt behandlad — och det är den, som hon förr uteslutande beträdde.»

»Hon kan förena många uppgifter.»

»Alldeles riktigt.»

»Och om hon inte fasthåller företrädesvis den gamla vägen, så är detta, hvad den gifta kvinnan

beträffar, ofta mannens — förtjänst eller fel, hur man vill taga det.»

»Så är också min öfvertygelse. Makarna uppfostra hvarandra, det vill säga den *starkaste* råder»

»Eller också blir äktenskapet skakadt i sina grundvalar.»

Anna Leijer, som hittills blott följt samtalet utan att själf deltaga, begagnade sig af ögonblickets tystnad för att återupptaga dess förra del.

»Mig synes det», sade hon vänd till pastor Borg, »alldeles konsekvent framgå ur den fasa för en plötslig död, för naturkrafternas raseri, hvilken edra sjömän äro behärskade af, att de skola vara benägna för tillbedjan och åkallan af den de anse för herre öfver elementen. Det är sannolikt alltid naturkrafterna, döden inberäknad, hvilka framkallat uttrycken för hvad som sedan blifvit betecknadt såsom den *religiösa* känslan hos åtminstone de på en låg civilisation stående folken.»

»Äfven om den uppfattningen icke är *min* och icke *kan* vara min, så måste jag erkänna, att de som hysa den, dock därmed indirekt gifvit dessa naturkrafter en vacker mission. Döden till exempel är då icke *endast* en tillintetgörare, en platsrödjare för nya individer.»

»Döden är en *välgörare*», hördes från faster Karin, som lämnat Gurli och nu skulle komma och

sätta sig ned hos de andra, »det behöfva åtminstone vi gamla känna, som närma oss mötet. — Men nu få vi inte filosofera, mina kära vänner. Det kommer intet godt af det görat. Nu ska' vi ha trefligt, eller hur, Eva? Och jag skall »njuta af landtluften», som det heter.»

»Orkar lilla faster med en promenad ner till hafvet? Det är fullkomligt lugnt i afton.»

»Jag skall försöka.»

»Nå, då gå vi alla ut.»

Anna och pastor Borg gingo förut. Eva dröjde ett ögonblick. Hon tänkte på Hjalmar och kände en trängtan efter ömhet, ömhet af honom, som hon en gång älskat så varmt — fullt så kunde hon icke älska nu — —. Om han hade varit hos dem och hon fått stödja sig vid honom! — Nej, faster stod ju och väntade. Hon ville ha Evas arm, och så vandrade båda med varsamma steg efter.

Pastor Borg fortsatte sitt samtal med Anna. Hennes resliga, om än något gängliga, växt med det litet nedböjda hufvudet, hennes svarta hår och vackra mörka ögon, som dock doldes af en pincenez, det hela gjorde ett ingalunda obehagligt intryck, ehuru ungdomsfylligheten redan lämnat rum för skarpare linier i såväl ansikte som figur. Hon var ingen ungdom längre. Anna hade fyllt trettiofire år, och det exakta och förståndsmässiga i hennes sätt att behandla alla ämnen gjorde, att hon föreföll ändå äldre.

Ingen hade någonsin tänkt på, att fröken Leijer hade några känslor. Hon hade alltid varit *lärd*, och lärda kvinnor äro, såsom professor Sten en gång sagt, icke attraktiva. — Men lärdomen hos kvinnan trifyes förunderligt väl samman med känslan, som kanske endast dragit sig bort från ytan, skaffat sig en liten undan-gömd plats på djupet. Oftast finns den där, blott man vill göra sig besvär taga reda på den. Eva hade för länge sedan gjort Anna rättvisa häruti, hon blott förvånade sig öfver, att kusin Ivar icke blifvit afskräckt af hvad han redan hört fröken Leijer yttra.

Det korta besöket var slut. Följande eftermiddag vände faster Karin och Ivar Borg åter till staden.

»Farväl nu, käraste Eva», sade faster. »Tack för all trefnad och glädje här ute hos eder, och välkomna efter till staden nu snart, du och Gurli! Kom ihåg, att det är Gurli min visit också gällt, och att hon måste komma och besvara den. Faster väntar med otålighet.»

Och så gick faster försiktigt ombord och fördes af Ivar till den lugnaste platsen. Anna och Eva med Gurli på armen stodo på bryggan och viftade.

Faster Karin kom visserligen icke mer ut till Udden, men pastor Borg förnyade flera gånger sina besök, innan han lämnade staden. Eva beundrade mer och mer Ivars förmåga att välja samtalsämnen, under hvilka de alla tre kände sig *à leur aise*, och där Anna fick allt färre tillfällen att visa sig exakt.

Men å andra sidan hade dessa besök en helt underlig inverkan på Eva. De upprörde hennes känslor, känslorna för maken. De förde tanken direkt till hennes man. Hon kände sig åter så ensam, hon erfor ett mäktigt behof att sluta sig till honom. Hvarken vännen eller barnet voro henne nog! Det var Hjalmar, hon velat ha i sin närhet — — — All den älskvärdhet, den värme och det allvar, den *själ* hon hörde kusin Ivar ingjuta i sina tankar och bilder, de egenskaper som framlyste genom hans ord, allt detta förlänade hon sin man. Det var Hjalmar, som kläddes i den dräkt, hon såg en annan bära, och hon längtade att få visa honom all sitt hjärtas ömhet, hon längtade att glömma hvad som varit, att smälta den rimfrost, som en förtidig höst bredt öfver deras samvaro — — —

Och så kom ett bref från honom — ej ett bref sådant hon drömt sig det, ömt och varmt, nej, ett bref som tillintetgjorde illusionen! — ett bref så kort, så förströdt, på hvilket man lika väl skulle kunnat svara med en läkarerapport: »pulsens 70, apptiten god, allmänna tillståndet hos moder och barn tillfredsställande.»

Men efter ett sådant bref kunde hon tillbringa timmar i förtviflan, i hjärtångest, därför att marken gled undan henne, därför att hon åter väcktes till hågkomst af, att hon *ingen* hade att sluta sig till, *ingen* i hvars famn hon kunde hvila tryggt.

Det fanns nätter, som hon genomvakade i dådlöst grubbel lyssnande till ljudet af hafvets vågskvalp, som ensamt störde tystnaden omkring henne. Det fanns morgonrodnad, som hälsade hennes trötta ögon och bleka kinder, då sömnen nekat henne sin lugnande hvila, då en plågende oro tärt henne, då den dystra kvällstämning, under hvilken hon sagt godnatt till vännen och omfamnat sitt barn, trängt allt längre fram i de mörka tongångar, dit nattens timmar leda ett kvalfyllt hjärtas tankar.

Finns det väl ett människobarn som icke välsignat den morgon, hvilken efter en förtviflans natt kastar dagens nya hoppgifvande ljus öfver gårdagens bekymmer?

En fullkomligt tillfredsställande hälsobulletin skulle emellertid Eva icke kunnat ge, ty hon hade under sommaren haft ett ganska allvarligt illamående, föranledt af skrämsel öfver Gurli. En dag då hon inträdt i barnkammaren, där hennes lilla dotter af en tillfällighet några ögonblick blifvit lämnad ensam, mötte henne en syn, som kom hennes hjärta att stå stilla. Gurli hade från stolen krupit upp i fönstret, hvars hakar voro aflyftade, och just som Eva kom i dörren, såg hon fönstret gifva vika för den lillas påtryckning. Hon hade jämt och nätt tid nog att med ett språng fatta i barnets klädning och rädda henne från ett fall ned på gården, hvilket, ehuru villans andra våning icke var särdeles högt belägen, gan-

ska sannolikt skulle ändat hennes lif eller åtminstone obotligt skadat hennes lilla kropp.

En olycka som blifvit förekommen glömmes snart. Men om detta tillbud längre än vanligt bredde förskräckelse öfver det lilla hushållet, kom det sig däraf, att Eva själf med anledning af den plötsliga skrämsten fick ett tämligen häftigt kväfningssanfall, symptom af en störd hjärtverksamhet. Under flera dagar efter denna händelse var hon ytterst svag och yttrade äfven till Anna, att det förekom henne, som bar hon på något allvarsamt ondt. Anna vågade ej motsäga sin vän. Hon var ännu under inflytande af den fruktan, Evas häftiga illamående hade medfört.

När Eva sedan repade sig och lifsandarna höjdes, ville hon icke höra talas om hvad som passerat och framför allt icke oroa sin man med berättelse hvarken om det som gällde Gurli eller henne själf i denna händelse.

Sommaren framskred. Eva försökte lefva fram sitt lif i morgonbelysning. Hon sade sig åter, att allt är godt och väl. Hennes mans ord: »ingenting fattas i vår lycka» ljödo i hennes öron och hjärtat nedtystades.

Anna Leijer hade blifvit gladare än förr, och hon hade aldrig förefallit Eva så harmonisk som under de sista veckorna af sin vistelse vid Udden. Hon fullständigt sken upp och var såsom hade hon blifvit berörd af vingslagen från en god ängel.

Slutligen började Eva förebrå sig sina dystra

stunder, sina skapade bekymmer, den oro hvaraf hon så ofta behärskades, och sade sig att allt kom af bristande sysselsättning för hennes tankar. Hon öfvertygade sig själf, att hon måste återtaga sina studier och återknyta sitt lif till den verksamhet, som skänkt henne så mycken glädje och tillfredsställelse för ett par vintrar sedan.

Augustimånskenet hade redan förbytt uti mörker, det ogenomträngliga mörkret på landet. Det börjar kvällas tidigt och det svaga ljuset från det mörkblå himlahvalfvet uppsupes af löfmassorna. De täta trädkronorna släppa ej igenom någon dager alls, hela sommarens fågring är bara mörker, mörker. Fast luften ännu är så mild, börja stadens barn då tänka på höst och uppbrott. Anna Leijer gaf signalen.

»Eva» började Anna, då hon en dag varit nere vid ångbåten och hämtat posten, »käraste Eva, nu måste jag bryta upp. Jag får lof att resa redan i morgon. Det blir svårt att skiljas från dig, jag har haft det så godt här, att jag knappt längre är mig själf. Men detta bref underrättar mig, att min närvaro är påräknad i morgon i staden, och jag måste packa och resa — hur mycket det än kostar på mig. Du kan också ha tröttnat på mig under hela sju veckor!»

»Säg inte så, Anna! Men det är håller inte bra att hvila för länge, det känner jag. Troligen

flyttar också jag in om en vecka, efter du nu lämnar mig.»

»Professorn dröjer väl nu inte länge?»

»Nej, sannolikt kommer han hem vid samma tid ungefär, han skref så i sitt sista bref. Reser du i morgon, så följer jag dig in på en dag — fast jag numera knappt vågar lämna Gurli ensam med sköterskan! Jag har nämligen också fått bref — jag fick det i går — från institutets styrelse med en mycket artig förfrågan, om jag skulle vilja föreläsa där i vinter. Redan länge har jag tänkt, att jag inte skulle säga nej, om man anmodade mig, och jag skall nu ge mitt muntliga svar att jag åtager mig det.»

»Det var en glad nyhet för mig, Eva! Jag har eljes känt min håg för uppgiften jag där haft betydligt svalna, sedan jag saknade dig såsom min kollega.»

»Men *min* ifver är lika stor som förr. Jag fruktar till och med, att denna verksamhet drager mig med alltför stor makt. Stundtals är det, som intresserade mig ingenting annat på jorden.»

»Hur kan du, Eva, som är gift, känna det så? Annat är om jag, som själf banat mig en väg fram öfver ökensand och tistel, om jag, som är ensam»

»Ja, det är ju sant, jag är inte ensam — — — men i alla fall ämnar jag börja ånyo.»

XII.

Det blef som professorn antagit. Fröken Leijers sällskap hade ej varit utan inflytande, menade han.

När hennes man hemkom, hade Eva lämnat Udden. Efter de första välkomsthälsningarna berättade hon honom om hvad hon åtagit sig för vintern; hon talade också om, hur hon redan mottagit besök af ett par hufvudstadsdamer, som stodo i spetsen för kvinnorörelsen i landet, och som anmodat Eva att ingå i deras föreningar. Eva kände sig smickrad af deras närmande och hade redan lofvat sin medverkan. Hon hade också blifvit ombedd att med ett föredrag illustrera kvinnoklubbens första höstsammanträde, »de kände ju alla hennes talang.» Eva gick in på allt. Hon hade blifvit en uppmärksammas person, och hon kastade sig med feberaktigt intresse in uti sina många uppgifter.

Professorn tog saken lugnt. Han gjorde icke det allraminsta lilla bemödande att ändra Evas planer. Han hade varit så länge borta, hade nu så mycket att bestyra hemma, att i skrift och tal med-

dela om sin resa, att han knappt gaf sig ro höra Eva till slut. Gurli fick ifylla tiden, medan Eva talade. Den lilla blef beskådad på alla sidor, och framgade också hon sitt »välkommen» genom att räcka sin körsbärsmun mot pappas stora skägg. Hon hade växt, mycket under sommaren och kunde nu med ett och annat ord liksom svara på sin pappas frågor. Att hon redan varit hos faster, tyckes hon vilja berättas genom sitt med ansträngning formade »Tajin.»

Eva uppdrog i raska drag konturerna af deras sommar på Udden och pastor Borgs besök i Sverige, och professorn anmärkte att han gärna skulle sökt upp pastorn i London vid sin genomresa, men ej lyckats få tid därtill. Sedan ville han ingenting mer veta, och de gingo hvar och en åt sitt håll för att nästa gång mötas så, som om de ingen ersättning behöfde för den långa tid de varit skilda.

Eva Sten hade nu kommit därhän, att hennes hem för henne fullkomligt skjutits i bakgrunden. Den tid hon tillbragte hemma, fann man henne vid skrifbordet, eller stod hon färdig att gå ut eller hade hon nyss hemkommit trött. Hon gjorde blott hvad tusen med henne i våra dagar göra — förflyttade tyngdpunkten af sitt intresse utom hemmets rämärken, och hemmets luft blef däraf kylig. Det smög sig kring den husliga härden en atmosfär af något främmande, obodt, alldeles detsamma som man erfar

vid inträdet i ett gästrum, där blott sällan någon bor, vore rummet än så inbjudande.

Hon hade ändå icke tagit steget fullt ut. De egentliga välgörenhetsinrättningarna stod hon utanför. I deras arbete ville hon af många anledningar icke taga någon aktiv del. Hon skulle icke häller kunnat hinna med det. Välgörenheten, den reglementerade, den offentliga, vill ha personens intresse odeladt. Eller hur ofta ser man icke och hör, att de kvinnor som gifva sig däråt alldeles gå upp uti sin sak? Huru många hem stå icke ofta tomma, medan makan som fordom först och främst skötte elden på egen härd, nu är upptagen med att sprida värme i andras hem eller åtminstone med sin verksamhet afser att gagna inom en vidare krets?

All denna verksamhet är kanske också delvis att förstå såsom uttryck för ett begär kvinnorna ha gemensamt med den öfriga mänskligheten, begäret att stifta förbund, att sammansluta sig.

Med utgångspunkt från de religiösa intressena bilda människorna i ett protestantiskt land till exempel sekter och samfund i hundratal. Koryféerna i kroppsarbetets led bilda fackföreningar och ringar. Nöjet och förströelselusten ha sedan länge haft sina ordenssällskap och klubbar, liksom politiken sina kotterier. Tills för ett halft sekel sedan har dock kvinnan varit så godt som utesluten från möjligheten att inom sitt kön tillfredsställa detta behof af samman-

slutning, då äntligen dagen randades äfven för henne. Från förebilden i nya världen, där man ej haft att kämpa mot nedärfda begrepp om kvinnliga dygder och kvinnlig pliktuppfyllelse i det fördolda, ha Europas damer lärt sig, att de ej länge borde försumma sina mänskliga rättigheter, att också de kunde få »bilda» något. Och så ha till och med vi här uppe i Norden kommit ganska långt på utvecklingens skala i denna riktning.

Kvinnoverksamheten är nu ett nät, som inom hvar och en af sina arbetsgrenar består af oändligt många trådar spridda i alla världens länder. För att få rätt syn på det organiska sammanhanget mellan dessa trådar, inskränka sig det sista halfseklets damer icke till att följa den lokala utvecklingen. De hörsamma uppmaningen att ej röra sig blott inom de små områdena, utan vidga synkretsen och söka öfverskåda dem alla, såsom en framstående medlem af en kvinnokongress nyligen yttrade, där det hette om deras verk: »Voyant leurs œuvres de plus haut, nous les embrassons dans leur ensemble, au lieu de n'en saisir que le petit côté.»

Medgifvom att vår tid är en farlig tid just för den gifta kvinnan! Hon behöfver mycken kärlek i sitt hjärta för att ej splittra sina krafter och mycken kraft för att, om hon är i besittning af andra möjligheter, nöja sig med den obemärkta och många gånger otacksamma uppgiften i hemmet. Hon be-

höfver först och främst en öfvertygelse, en tro, för att sköta tempeltjänsten där.

Eva hade lämnat härden, lämnat den med sitt intresse, hon hade försummat tempeltjänsten, därför att hon hade förlorat sin öfvertygelse, sin intuitiva blick på alltings sammanhang och mening, under det att hon sökt efter kärlek hos sin man — och ännu någon gång sökte! När hon där icke fann det rätta gensvaret, det som kunde tillfredsställa henne, kastade hon sig med fördubblad ifver uti det nät af yttre offentlig verksamhet, hvars trådar allt mer och mer omspunno henne.

Så förgick åter ett år. Professorn saknade ingenting, han lefde i sina vetenskapliga intressen, tyckte det var förträffligt, att inga långa diskussioner i psykologisk anda numera förekommo med Eva, och var nöjd och belåten, sålänge det dagliga lifvet regelbundet funktionerade. Eva ställde sig alltid så, att hon passade på deras måltider, att hemmet bar en viss prägel af ordning, och mer begärde icke hennes man. Det var blott i sina föreläsningar hon fann ett utlopp för tankar och själslif, för den entusiasm, som hennes hjärta andades, ehuru kanske i mindre grad än förr. Värmen aftog småningom, idealet skymdes; men då blef den spänning, som följer med hvarje uppträdande, henne nödvändig, och ärelystnaden dref henne framåt.

Anna Leijer var fortfarande hennes närmaste vän,

men under sista sommaren hade de icke träffats. Anna hade detta år varit annorstädes och professorn hade blott tillbringat några veckor på Udden för Gurlis skull. Professorn gaf sig sällan ro att ligga och vegetera därute, och Eva ville undvika ensamheten. Hon längtade in till staden och skulle dessutom i Biblioteket göra några studier, som hon behöfde för det ämne, hon tänkte afhandla följande hösttermin.

Lilla Gurli var i sitt hem lik solstrålen, som vintertid leker en kort stund på den frusna marken, mellan de kala grenarna, men ej förmår upptina istäcket eller framkalla lif. Hennes mamma var alltid upptagen, ofta borta, och då fick Gurli föras att hälsa på faster Karin. För barnet blef det snart en vana, en ständig önskan att få komma till det lilla varma hemmet därborta, där gudmor aldrig tröttnade att i stillhet tala med den lilla, som förundrad och iroad lyssnade till henne. Liksom genom en tyst öfverenskommelse möttes de alltså nästan dagligen, barnet och den gamla slöto sig till hvarandra. De hade bägge hunnit dit upp på lifvets väg, där åldrarna ett ögonblick mötas och hälsa hvarandra: det är tiden *iföre* och *efter* känslornas svall, lifvets oro, äflan och

strid, det är barnets sorglöshet och ålderdomens förtröstan, som sammanlöpa i lugnvattnet.

Gurlis sköterska hemskickades för att »efter pappa och mamma tillåto det» icke afhämta barnet förrän dagen var förliden, och lillan skulle hem och sova.

De båda voro på tu man hand.

En gammal mormor med sitt barnbarn — och så kände faster Karin det nästan för Gurli — hur förunderligt trifvas de icke samman! Den nya tiden, som skenat in medan åldringen dragit sig tillbaka, har ej lust eller tålmod att lyssna till henne. Hon gömmer därför allt omsorgsfullare *sina* tankar, *sina* intryck, hvad *hon* lärt af livets skiftande sorg och glädje. Det vill ingen lära af henne.

Men när den lilla kommer, när barnet sitter midt emot henne, när älsklingen hvilar på hennes knä, då tagas dessa skatter fram. Hon är ej längre blyg att breda ut dem framför de förtroendefulla, okritiska ögonen, hon är ej längre rädd att låta *sina* tankar tala inför den lilla, som förstår henne bättre än de stora, inför henne som i sin oskuld, innan hon af lifvet vingklippts, bättre följer med den gamla, hvars vingar åter vuxit ut och vuxit starka för att kunna bära henne öfver till andra stranden. Hon visar *sina* gulnade minnen, barnet frågar och undrar, den gamla svarar och är lycklig att ha funnit den sympati, hon på sin ensliga väg kanske länge saknat.

XIII.

»**D**et skall bli riktigt ljufligt i år att få hvila och andas ut under julhelgen», sade Eva en dag, då hon trött hemkom. »Och du, Hjalmar, skall väl också skaffa dig litet ledigt i jul? Gurli är inte hemma än, hon är som vanligt hos faster Karin — det har varit så tryggt att veta henne där, när jag inte haft tid med henne. Men nu är jag färdig med mitt för terminen, och nu skall Gurli vara hemma, medan vi ha lof, icke sant?»

»Jag tycker ibland det är rätt tomt efter henne, men som du inte har tid med flickan, så förstår jag, att det är bäst faster tar hand om henne. I alla fall borde hon alltid vara hemma vid måltiderna.»

»Jag skall genast skicka efter henne, och sedan skall hon icke lämna oss. Hela nästa vecka skall jag ägna mig åt julbak och förberedelser till en glad jul. Det skall riktigt roa mig i år! Lofvar du att inte ha brådtom på julafton, Hjalmar, så ska' vi ha julgran och julklappar och ungdomligt — för Gurlis skull. Hon kan nog sentera den glädjen nu! Och vi äro ju inte håller själfva så gamla — fast det har jag glömt bort. Jag *känner* mig gammal.»

»I dag ser du inte häller ung ut, om jag skall vara sann, Eva. Du är nervös och öfveransträngd, och sådant hämnar sig på en kvinnas utseende.»

»Jag har haft hjärtklappning och andtappa nu en tid det är det, som 'äldrat' mig. Men ombyte af sysselsättning skall bli min hvila under några veckor, och då kanske du får se mig blomstra upp på nytt. Skulle det roa dig?»

»Ja, naturligtvis! Men för dig är i alla fall fägringen en bisak. Du är ju en erkänd förmåga på det område, där du nu nedlägger dina krafter, och sådana personer åldras icke så länge deras talang är ung, det vill säga, så länge de äro på modet. Men är du sjuk, Eva, har du verkligen något ondt, så skola vi skicka efter läkare och höra hvad han tillråder.»

»Ingen läkare, åtminstone icke nu! Jag vill inte bli oroad. Det skulle fördärfva hela min jul och jag har föresatt mig, att den skall firas ordentligt. Hela hösten, då jag varit så mycket upptagen, har jag ibland förebrått mig min frånvaro och förlagt godtgörelsen till julen. Jag måste se till, att min plats i Gurlis hjärta inte helt och hållet upptages af faster Karin. Och så ha vi inte *haft* någon jul förr, ingen jul på åtta år, eller hur?»

»Åh, den kommer så där tämligen regelbundet åter hvarje solhvarf, tyckes mig! Julafton går väl

an, men alla de långa, tråkiga helgdagarna! Dem kunde man godt undvara.»

»Men du har ju din mest ostörda arbetstid på sådana dagar, och jag brukar också arbeta då.»

»Ja, eljes blefve det alltför odrägligt.»

»I år, Hjalmar, skola vi inte vara upptagna af något annat än julen, både julafton och juldag, lofva mig det! Du skall få så mycket julklappar och du skall också ge oss, både Gurli och mig, småsaker, som du själf tänkt ut!»

»Nej, Eva, säg hvad du vill ha, så skall jag köpa det, men begär inte, att jag skall tänka ut sådant själf. För öfrigt är ju hela den där jultillställningen egentligen blott till för barn. Hvad skall gammalt folk med jul! Men Gurli skall jag inte glömma. Leja skall få lämna sin tribut.»

Några dagar gingo och jul var inne.

Eva hade hållit ord. Hon hade energiskt fullföljt sitt uppsåt. Hon hade redt till högtid i hemmet. Allt, som hör julen till, fanns där. Mycket af hvad blott lyxen förser ett hem med, mycket ock af det, som är betecknande för den enkla prästgården på landet. De späda, doftande, svagt färgade syrenerna prydde salongsbordet, sydfrukterna hade letat sig väg till julbordet, men där fanns också grenljusen, äpplena och julkusarna. Granen bar på sina mörka grenar ljus och glitter, och klädkorgen under salsbordet var fylld med gåfvor i mängd, små och

stora paket, som de flesta voro afsedda för barnet i familjen.

Professorn hade gått in på att göra sig fullständigt ledig för aftonen. Kort efter den sena middagen tändes granen, och Gurli hämtades ut i salongen.

Det treåriga lilla hjärtat klappade af glad förväntan. Faster Karin hade talat mycket med Gurli om julfröjden och hon väntade nu att få se allt det hennes barnafantasi hade konstruerat upp.

»Får Gurli komma nu, Gurli vill komma!» hade hennes späda röst ljudit, tills ändtligen vid mammas hand hon fördes mot det bländande ljuset.

Professorn drog den lilla till sig, kysste henne, frågade henne, om hon tyckte det var vackert och sade:

»Det där är Gurlis gran, det är Gurlis jul.»

Gurli sprang bort till sin mamma, såg till hälften bakom hennes klädningskjol fram emot de tindrande ljusen och frågade efter en stund:

»Mamma, hvar är det andra barnet?»

»Hvilket barn, liten?»

»Kristusbarnet. Faster Karin har sagt, att det är *hans* jul.»

»Gurli lilla, det där förstår du inte ännu. Granen, trädet med alla de tindrande små ljusen och allt det andra ha vi gjort i ordning åt dig, därför att det är jul.»

»Har inte Kristusbarnet tändt ljusen?»

»Dem har mamma tändt för sin lilla flicka. Men nu skola vi gå ut i salen och se hvad som finns i stora korgen.»

Och Gurli fick en plats vid det stora bordet. Hennes knubbiga små händer arbetade af alla krafter för att komma åt innehållet i paketen, kinderna glödde, ögonen strålade och en god stund ropade hon: »själf, själf», tills slutligen mammas hjälp blef nödvändig, uppmärksamheten icke längre kunde följa med, och det blef tid att med det lilla hvita lammet i ena handen och den nya dockan i den andra säga godnatt till pappa och mamma och julaftonens härligheter. Och Gurli somnade in med sina skatter bredvid sig och hufvudet tungt af kvällens brokiga intryck.

När Gurli gått till sängs släcktes julljusen, lamporna kastade sitt beslöjade sken öfver man och hustru, julstämningen var förbi, och det såg till och med ut, som om professorn ett ögonblick längtade till sitt skrifbord. Men Eva erbjöd sig då att läsa högt några dikter, som hennes man gärna hörde »när man intet annat kunde företaga». Sedan serverades supén och julkvällen var till ända.

Gurli fick ännu ett besök den aftonen. Eva stod länge och såg på deras friska lilla rosenknopp, hon såg på hur barnets hand äfven i sömnen slöt sig om det hvita lammet.

»Hon är söt, lilla Gurli», sade professorn, som

också kommit in i barnkammaren, »jag undrar hur det skulle kännas att förlora henne nu.»

Eva ryste till, men svarade ingenting.

Då hon låg i sin säng, funderade hon sedan en stund på, att Hjalmar måtte haft rätt — julen var ej mer för *dem*. *Hon* hade också vuxit från den. Hon hade inga julkänslor, ingen egentlig julglädje haft, ehuru i julens alla yttre tillbehör intet fattats. Det hade varit en vanlig kväll, som till och med hotat att bli ganska *tråkig* mot sitt slut.

»I middag äro vi ju bjudna till Roths», sade professorn medan han klädde sig på julmorgonen. »Det är i alla fall vänligt af dem och rätt treffligt att få komma bort en sådan här dyster dag. Du negligerar professorskan mer än tillåtligt, Eva, men hon tycks inte fästa sig därvid. Det måtte vara en anspråkslös och snäll människa, och mot dig har hon då alltid varit särdeles förekommande. När vi voro nygifva, tog hon dig ju riktigt i sitt beskydd, vill jag minnas, och ville föra dig ut i världen, då hon trodde att jag skulle sträjkja. Hon anade inte då, hvilken roll du skulle spela — och det gjorde sannerligen inte jag håller! Men apropos, när nu Gurli växer till, så tycker jag du bör ta hennes ledning själf om hand, eller är det din mening, att hennes uppfostran fortfarande skall skötas af gumman faster?»

»Du tänker på Gurlis fråga i går?»

»Ja, det förefaller mig litet äckligt sådant där.»

»Kanske så. Men jag har nästan ansett faster Karin hittills vara en bättre läromästare för henne, än jag kunnat vara.»

»Gör som du vill. Du bör förstå att afgöra den frågan själf.»

»Jag förstår ingenting, bara fruktar, att jag är en dålig mor, och därför drar jag mig hällre undan än skadar.»

»I så fall borde du ändra taktik. Har du skrupler öfver att du nu så litet ägnar dig åt barnet — för det är väl det enda du rimligtvis kan förebrå dig — så afsäg dig andra saker och skaffa dig tid till det du anser din plikt.»

»Det tänker jag också emellanåt på, men jag tänker ändå oftare, såsom jag sagt dig, att jag ej duger till att vara en god mor, och med den tanken slår jag ibland ner ögonen för mitt eget barn.»

»Äro vi nu där igen! Eva lilla, du är förträfflig och Gurli kommer en gång, när hon blir stor, att känna sig stolt öfver de lagrar hennes mamma skurit! Du har vetat att mycket bekvämare förvärfva dem, än sådant lyckas för oss, stackars karlar, som få knoga och arbeta i årtal, innan vi aftvinga naturen den minsta hemlighet, vinna det obetydligaste resultat . . .»

»Ja, ja, jag vet, 'halmstrået till stacken', som ni så anspråkslöst uttrycka eder. När du jämför mitt och ert arbete, så är det naturligtvis ingenting

annat än hån. Säg inte så, Hjalmar, det låter så kärlekslöst! Hör mig! Om jag kunde vara så säker på mig själf, som du är, hur många kval, hur mycken oro skulle då inte besparas mig! Ibland funderar jag på att alldeles draga mig tillbaka. Jag tycker det är löjligt alltsammans. Ja, jag känner på mig, att det blir sista terminen jag kommer att stå där uppe på katedern och tala — det roar mig, men det är mig på samma gång motbjudande.»

»Du gör rätt klokt, om du slutar i tid, med glans nedlägger embetet. Och dessutom blir du väl någon gång »uttalad» — eller är sådant inte möjligt för damerna?»

»Ack, Hjalmar, kan du inte i stället säga, att du tycker det skulle vara dig kärt ha mig hemma, kan du inte hjälpa mig komma ur det, som fångat mig, hjälpa mig bli, hvad jag borde bli!»

»Jag har ingen anmärkning att göra mot ditt uppträdande, Eva, det försäkrar jag. Du försummar ju aldrig din plats såsom värdinna i vårt hem, och vi träffas dagligen. Jag ginge öfver min befogenhet, om jag i öfrigt sökte inverka på dig eller lade band på ditt görande och låtande. Du vet ju mina åsikter härvidlag. — Nej, nu är det tid att frukostera. Kom Eva, jag hör redan Gurli i salen.»

Julferierna voro till ända. Eva påstod att hon var uthvilad. Hon hade knappt lämnat sitt hem under dessa veckor. Det var åt Gurli hon ägnat dem. Hon gick själf ut och promenerade med sin lilla dotter, förde henne till kälkbackarna, de små och ofarliga, gaf kälken fart och sprang den till mötes, som om *hon* också varit i ungdomens första vår, och glömde stundtals, att så icke var. Hon lekte hemma med Gurli, som då skrattade och klappade i händerna, och för hvarje dag inneburo de tre orden *mamma inte borta* för barnets uppfattning ett allt bestämdare uttryck för glädje, värme och trygghet.

I de ensamma timmarna med Gurli blef det tydligt för Eva, att det ej länge fick fortgå såsom under de tvänne förflutna åren. Några månader till måste hon dock återvända, denna sista termin blott!

I dag var det stor middag hos byråchefen Gjertners, dit hon och hennes man voro inbjudna, och där hon skulle träffa en hop framstående damer och herrar. Det var ju i fru Gjertners salonger, hon först blifvit medveten om sin obetydlighet. Nu roade det hennes kvinnliga fåfänga att få skörda en liten triumf på samma ställe, nu då hon kände sig fastare i sadeln, gått framåt i utveckling, mognat i erfarenhet och satt sig in uti allt, som då var henne främmande.

Hon klädde sig väl. Hon kände en önskan att behaga. Det ljusa håret var rikt. Naturen själf hade gifvit åt detsamma glans och vågor. De uttrycksfulla

ögonen skiftade ännu i barndomens färg, figuren var smidig, något afmagrad kanske, kinderna, där skuggan understundom var ganska märkbar, voro i dag så friska, läpparna voro fylliga och ädelt formade, och draget, som spelade omkring munnen, tydde hjärtats godhet. Vid ljus var Eva ännu ung, och i afton blef hennes man frapperad, då hon på klockslaget utträdde i deras salong med orden:

»Nu, Hjalmar, är jag färdig!»

»Du är riktigt vacker, Eva!» utbrast han och tryckte hastigt en kyss på hennes läppar.

Hos Gjertners fördes Eva till bordet af en norsk professor.

»Frue, jeg føler mig uhyre æret af at have fået plads ved Deres side», började hennes bordsgranne omedelbart efter det de satt sig ned, medan han ordnade servetten i knäet. Han fortsatte:

»Vi følge temmelig nøje med, hvad der tildrager sig i Sverige, og Deres virksomhed i disse sidste år, frue, har såvel jeg som min kone beundret. Men jeg mente De kunde ikke være så ung, frue — De må undskylde mig, hvis De finder min compliment klumpet — vi normænd har nu ikke talent til at sige sådant smukt, skjönt vi kunde ville det. Jeg troede De var ganske anderledes, frue, noget alvorlig, stræng, afvisende, overlærd.»

Eva svarade något för tillfället lämpligt, som förde samtalet in i en allmännare strömfåra. De af-

handlade med liflighet och intresse å ömse sidor förhållanden och olikheter i de båda länderna, politiken undantagen, ämnen för dagen och dylikt, tills professorn mot middagens slut återkom till Evas föreläsningar.

»Jeg spurgte gjennem en landsmand, som hørte Dem i fjor, frue, hvor helt usædvanlig De forstår at interessere Deres auditorium. Nå, det undrer mig ikke! Så venlig som De har vist Dem, medens vi nu har siddet her, har der opstået hos mig en tanke, som jeg for at være opriktig vil meddele Dem. Vi er i Christiania i færd med at arrangere en række forelæsninger for vore arbejdere efter forbilledet her fra Stockholm. Jeg er en af dem, der skal sætte det i gang. Kan De gjætte hvad jeg har tænkt? De forstår det. Kvinden kjender sådant på forhånd, og da De allerede ved min tanke, så siger jeg den rent ud. Vilde De ikke komme kun et par uger og læse nogle gange for os? Det vilde give tone og schwung til hele vort foretagende. Vilde De ikke gjøre broderlandet den tjeneste? Vi vilde være så lykkelige, min kone og jeg, at byde Dem en bolig hos os i løbet af disse uger.»

»Tack, tack, det skulle vara roligt att komma till Kristiania, men ett sådant uppdrag — nej, det vet jag verkligen icke, om jag kan åtaga mig. Dessutom, tror ni jag blefve förstådd?»

»Svensk forstår vi alle ganske godt og ikke mindst

det udannede folk. Det blev sanderlig meget interessant!»

»Åh nej, professor, fäst er inte vid den tanken. Jag behöfver för öfrigt hvila och ämnar draga mig tillbaka rätt snart.»

»Det vil De ikke sige, frue! De må fremdeles lade Deres mangesidige begavelse gjøre tjeneste.»

»Och framför allt vet jag inte hvad min man skulle säga om ert förslag», sade Eva eftertänksamt.

»Det er naturligvis min mening at med Deres tilladelse meddele ham det. Deres mand har jeg havt den lykke at træffe i Norge, og vi kunde jo muligens formå ham til at fornye sit besøg i forbindelse med deres lille ophold der og forlægge det til et tidpunkt, som vilde være beleigig, for exempel ved påske.»

»Endast fjorton dagar, sade ni. Det kunde icke bli mer än fyra föreläsningar.»

»Vi må taknemmelig nøje os med det.»

»Nåja, vi få tala närmare härom, då jag inhämtat min mans tankar.»

En stund senare steg man upp från bordet.

När den norske professorn efter ett par dagar gjorde sin visit hos professor Sten och hans fru, gick han därifrån med löftet om Evas fyra föreläsningar och möjligheten att hennes man skulle komma och hämta henne, ifall han kunde uträtta något för egen räkning också.

För Eva hade frestelsen varit för stor. Hon hade ej kunnat emotstå denna inbjudning. Icke en gång hennes mans skämtsamma anmärkning »ambulatorisk, till och med, Eva!» hade kunnat tillbakahålla henne eller förtaga lusten.

Men för *kommande läsår* hade hon redan afsagt sig allt.

Detta var sista föreläsningsterminen.

XIV.

Detta år kom påsk tidigt. Eva väntades till Kristiania att föreläsa de tvänne sista veckorna under fastlagen.

Det hade en tid varit ett obehagligt, gråkallt och ruskigt marsväder, stormar och snöslask, allt som erfordras för att bryta isarna och smälta drifvorna, men som kyler och ängslar människan och nästan kunde narra henne att ropa åter vintern.

Den dag Eva reste från sitt hem, såg det ut som hade verkligen vintern kommit igen. Snön yrde och blåsten pinade. Men marshimlen är ombytlig — innan hon nådde resans mål, sken solen från en vårlig himmel och förvandlade hastigt i vatten de nyss bildade drifvorna.

Hon hade lämnat sitt hem utan några som helst betänkligheter. Faster Karin hade visserligen runkat på hufvudet åt resan, men professorn hade försäkrat henne, att allt var i sin ordning och att en liten resa skulle göra Eva godt — hon hade återigen börjat se blek ut och tillbringa oroliga nätter. Lilla Gurli hade af Eva tröstats med, att hon skulle få hälsa på faster

hvar dag, att mamma snart skulle komma åter och sedan inte resa bort utan alltid stanna hos sin lilla flicka. Och Hjalmar hade ju lofvat att efter de tvänne veckorna komma och hämta henne.

Med friskt mod och vid godt lynne satt Eva alltså i kupén. Hon var visserligen litet förvånad öfver sin egen företagsamhet; det hela hade något af äfventyr, syntes det henne, men ledsamt var det icke. Tvärtom, nyhetens behag låg öfver hennes lilla utflykt.

Hon hade nu läst och arbetat rastlöst ett par månader för att hinna med allt. Mer och mer hade hon tillika återupptagit vissa sysselsättningar i hemmet, icke så ofta skickat Gurli ifrån sig och därför sökt att utarbete sina föreläsningar på tider, då barnet icke skulle sakna henne. Nätterna fingo fylla, där dagarna icke räckte till.

Nu var Eva trött, mycket trött, och hon lade sig därför snart till hvila, inrättade sig bekvämt och sof godt och lugnt som ett barn, medan tåget ilade fram. Hon andades, tyckte hon, under den jämna, gungande rörelsen lättare, än hon gjort det på länge.

Uthvilad och ungdomligt glad framkom hon följande förmiddag och mottogs med den största förtjusning och uppmärksamhet af sitt norska värdfolk.

Professorn och hans fru voro angelägna om att föra Eva omkring, visa henne allt och sätta henne i beröring med en massa personer, hvilka alla täflade

om att på ett smickrande sätt välkomna henne bland sig. Eva drömde sig på ett triumftåg, och hon var endast ängslig, att icke segern *föregått*, att hon icke ännu visste, om hon skulle lyckas eller hennes skildring tilltala det folk, det nya auditorium, hon i afton skulle första gången vända sig till. Men ämnet var lyckligt valdt ur deras eget lands häfder och de åhörde henne med spändt intresse. Vid föredragets slut genljöd salen af bifallsyttringar. »Den yndige frue, som fortalte så livligt og varmt om gamle begivenheder at de fremstod som nye smukke billeder», hade vunnit en afgjord framgång.

Så gingo de två första föreläsningarna. Eva glömde nästan, att hennes lif var något annat, än det hon nu lefde — hon var blott till för hvad hennes hjärna nu sysselsatte sig med, för de personer, hon nu såg omkring sig. I extas och öfverretning skyndade hon efter sin andra föreläsning hem. Professorn hade inbjudit några gäster på aftonen.

Eva hade haft blott ett bref hemifrån, däri »allt väl». Nu stod en pojke med telegram och väntade henne. Hon slet upp kuvertet och läste: Res genast, Gurli sjuk.

Eva rusade in i sitt rum.

Efter en halftimme kom hon ut, resklädd och blek, spöklikt blek. Hennes hjärta skälfdes och hon talade med ansträngning, redogjorde med några ord för hvad som inträffat, tackade dem alla och tog

farväl. Ej ett ögonblick tvekade hon i sitt beslut. Ingenting skulle kunnat kvarhålla henne, hennes öfverenskommelse hade förlorat all betydelse.

Det blef allmän bestörtning, man ville lugna henne, »det var måske ikke så alvorligt». Eva lyssnade icke till dem, hon tyckte sig icke höra något annat än sitt eget bultande hjärta, än sina egna mörka tankar, som jagande hvarandra alla slutade med, att hon rest ifrån sitt barn, att hon blifvit straffad och att hon — — — nej, tanken vågade hon ej tänka ut!

Hon steg upp i kupén. Åter en natt, medan tåget ilade genom landskap efter landskap, men en natt tillbragt med vidöppna ögon under sargande smärta.

Tyst visade hon sin biljett, hon åkte ensam — intet ord behöfde komma öfver hennes läppar — hon kände det, som skulle hon aldrig mer kunna komma att tala, hon afskydde att tala! Hade hon icke stått där uppe, inför alla dessa främmande ansikten, och låtit sina ord ljuda, låtit rösten vibrera, målat tider och personligheter, striders jämmer och endräkts lycka, medan hon borde varit långt därifrån, borde suttit vid en liten sjuksäng, andats en smekande hviskning till det lif, som kanske *oåterkalleligt* gled bort från henne — — — —

Hon satt och stirrade ut i mörkret, tills den nya dagen frambröt, den gråa, mulna morgonen mötte hennes öga. Liksom rädd för den, rädd för hvad den

skulle bära i sitt sköte, drog hon sig in i hörnet. Då föll sömnen, en orolig, drömfylld sömn, några ögonblick öfver henne — — — — tills hon med svetten på sin panna i ångest ryckte upp och tryckte handen mot sitt bultande hjärta. Hennes dröm, o fasa! — — Återigen detta som förföljde henne! Återigen stod hon där uppe och talade, orden skenade öfver hennes läppar fortare än tanken kunde följa, och hennes åhörare, alla med blicken fäst på henne, de voro alla — — — — idel små barn, små lidande barn, som bedjande sträckte sina armar mot henne! Uttrycket i deras ögon blef allt sorgsnare, ju mer hon talade, men hon kunde icke hejda strömmen öfver sina läppar, hon hörde ord från alla sidor och sökte öfverrösta dem alla, medan de små armarna alltjämt i stigande förtviflan räcktes emot henne, tills en blodström slutligen vällde fram ur hennes mun, och hon nedföll vid katedern, där barnens utsträckta armar, förvandlade till eldtungor, nådde hennes hufvud — — — — —

Hon såg förfärad efter blodströmmen, hennes egen röst susade ännu i hennes öron, hon kunde med svårighet komma åter till verkligheten. Och när äntligen drömmens bilder veko, och tankarna redde sig, när hon åter blifvit fullkomligt vaken, då var verkligheten knappt mindre ryslig! Hvad väntade henne i det hem, mot hvilket hon i rasslande fart nu styrde sin färd? Hvad hade händt barnet, det

barn, som hon knappt älskat hittills, för hvilket hon af fri vilja åtminstone ingenting offrat.

Åter försökte hon säga sig, att en sjukdom är något, som man kan bli återställd från, att Gurli nog skulle lefva, att om hon än varit hemma, hon ej kunnat skydda den lilla, att hennes man ej ogillat resan, att detta af en olycklig händelse just inträffat då hon var borta, att hon kanske icke hade något att förebrå sig. Men ögonblicket därpå föraktade hon sina tröstegrunder och ställde sig ansikte mot ansikte med den högre ransakan, inför hvilken hon stod där såsom en desertör från sina ursprungliga pliktförnimmelsers fana. Det var därför hon icke håller hämtade tröst af sina matta ursäcker.

Under de timmar, som nu återstodo af resan, inträdde så småningom ett visst lugn. Det var som om något från förra tider gjutit en glimt af frid i själfva oron, och ju mer hon kände sig stillad däraf, ju ifrigare letade hon fram sin egen tankegång från flydda ungdomsår, då, när intet grumlat hennes tillit till den kärlek, som går igenom skapelsen, och som trots allt måste finnas där, så ofta ett människohjärta vädjar till densamma.

Sorgen och själföförelserna hade varit den fjäder, som stämt hjärtats strängar i annan ton, som vänt bladet på nytt i hennes själs historia, innan hon skulle återse sin make och sitt barn.

XV.

Vid stationen var å professors vägnar en vaktmästare henne till mötes, som underrättade atatt vagn väntade.

Eva följde tyst. Tyst inträdde hon också inom sina egna dörrar och aftog ytterplaggen, biträdd a af sin jungfru, som tveksamt började:

»Professorn kommer genast hem, bad han mig säga, ifall professorskan skulle komma, medan han vavar ute. Det var ett angeläget ärende.»

Eva nickade. Jungfrun stod där beredd att besvara alla de frågor, hon trodde sig få höra, men professorkan frågade ingenting. Jungfrun såg hennene däremot vända sina steg direkt mot barnkammarn.

»Ack», ropade hon, och Eva vände sig ett ögonblick om, »jag kanske borde sagt professorkan, atatt det är difteri. Kanske skulle inte . . . ingen af oss har varit där inne . . . här är en särskild sjuksköterska, kanske det är farligt för pro . . .»

Hon hann ej fortsätta. Eva hade med ett »Gud vare prisad, hon lefver således!» ljudlöst inträdt till sitt sjuka barn.

Gurli sof eller syntes sofva i halvesittande ställning. Hennes ögon voro slutna, men andhämtningen hördes tung och besvärande.

Den lilla såg ej sjuk ut. Feberrosorna, det förvillande falskmyntet, gånvo henne i sjukrummets halfdager hälsans stämpel. Eva knäböjde vid sängen, hon ville fatta den lilla handen, som hvilade på täcket, men tillbakahöll sitt begär af fruktan att väcka barnet. Dess heta andedräkt kom ur den halföppna munnen emot henne, men Eva skulle ej vikit undan för denna hälsning från sitt lifs lif, hade den ock, smittbemängd, för henne burit döden med sig!

Efter en stund steg hon lika ljudlöst upp som hon inträdt, gick bort till »systemen» och fick i tysta hviskningar af henne veta, hur sjukdomen stod och hvad *nu* var att iakttaga. Något annat ville hon icke veta.

Hvad betydde det för henne, hvarifrån det onda kommit, *när* Gurli förkyllt sig, *hvem* som kunnat bringa henne smittoämnet, *hur* allt tillgått, dessa otaliga frågor och uträkningar, som då det gäller hvardagslifvets mindre viktiga tilldragelser kunna fylla en tom stund, men som, då det är fråga om lif eller död för våra kära, förefalla så underordnade. För den, som ger sig tröst genom att tala om, hur det gick till att de röda läpparna blefvo hvita, blicken slocknade och de mjuka lederna stelnade, är sorgen icke ett öppet sår, som svider vid minsta beröring!

Eva frågade icke, hur det skett. Hon mötte sin man med ett tyst famntag, och orden som kommo öfver hennes läppar voro få. Hon hade ingenting att säga om den sorg, som drabbat henne, det vill säga som hon kände *skulle komma* öfver henne. Hon hade intet att säga om hvad som för henne tilldragit sig, sedan de skildes. Därom skulle hon *aldrig* komma att tala.

Professorn såg bekymrad ut. Han var bedröfvad för sin lilla Gurli, men han kände en betydlig lättnad att ej längre vara ensam med henne, om något skulle inträffa.

»Det var för väl, Eva, att du fick mitt telegram i tid att kunna följa med nattåget! Jag hade skrivit dagen förut — det brefvet hann du väl ej få. Jag ville då ej oroa dig med telegram. — Hvar har det otyget kommit ifrån? Ingen har kunnat räkna ut det. Såvida ej från spårvagnarna. Jungfrun åkte ju ibland med henne till faster. Men inkubationstiden är så lång, att hon hade det i kroppen, redan innan du reste. Felet var blott, att det inte gafs akt på, att hon var dålig dagarna efter se'n du rest. Hon klagade genast öfver ondt i halsen, berättade jungfrun sedan. Men det hindrade dem icke att ta ut henne i den farliga vårluften! De människorna äro komplett utan omdöme! Det var faster Karin, som skickade hem henne i täckvagn med tillsägelse, att hon genast skulle läggas till sängs — men då var det för sent. Det

vill säga, vi skola hoppas att hon ännu kan räddas. Men sjukdomen tenderar till att bli ett kompliceradt fall, otyget har gått ner i lungorna och andhämtningen är stundtals ytterligt försvårad.»

Eva sade intet. Hon skulle velat be honom också ingenting säga, skona henne från att höra — hans redogörelse väckte tankar, som sargade moders-hjärtat, sönderslet det, därför att hon kände sig rättvist träffad af den förebråelse dessa enkla fakta inneburo — men därtill hade hon ej rättighet. Hennes man fortsatte:

»Den lilla ungen är fullkomligt redig stundtals. Jag tror hon skall tycka det blir roligt att få tala vid dig. Så har det förefallit mig. Hon har ofta ropat efter mamma. I går satt faster hela eftermiddagen hos henne, men gumman har blifvit klen, hon tål inte vid det. Gurli är ju hennes favorit. Hon var riktigt förbi af oron öfver henne.»

Eva lyssnade åt barnkammarn till. De sutto i rummet utanför.

»Ja», sade hennes man och reste på sig, »i morgon skall doktorn, om så blir nödigt, företaga en kanylinsättning. Den operationen har ofta lyckats. Men, Eva, vi få emellertid bereda oss på att möjligen snart vara barnlösa. Ruskigt!»

Eva kväfde ett utrop.

I detsamma hörde hon en svag hostning ifrån rummet bredvid. Hon skyndade in.

Gurli rörde sig. Hon hade vaknat. Eva fattade hennes lilla hand, lutade sig öfver henne. Gurli såg upp, sträckte armarna emot modern och log. Detta leende kändes som förlåtelsens och försoningens svalkande dagg ifrån himlen.

»Mamma, Gurli är sjuk.»

»Ja, älskade.»

»Då skall Gurli dö?»

»Ja — nej, du blir måhända frisk igen.»

»Man dör, när man är mycket sjuk, har faster Karin sagt, och Gurli kommer till himlen.»

»Har du då mycket, mycket ondt?»

»Inte mycket. — Mamma, Gurli har en pappa där oppe, men ingen mamma. Du ska följa med mig dit! Gurli vill ha sin mamma med. Mamma med — — —»

»Jag kommer, jag lämnar dig ej. Du har mig här och — jag kommer efter dit», hviskade hon ur sin själs djupaste förvissning.

Sedan blef det dunkelt i det lilla hufvudet. Fantasierna läto sig förnimma i orediga, afbrutna ord, tills barnet åter dåsade in.

Eva vek ej från hennes sjuksäng. Det var blott då hon trodde, att en vanare hand än hennes kunde bättre hjälpa hennes barn, som hon med systemen delade vården om Gurli.

En hel vecka kämpades om lifvet med den obehagliga. Det gjordes allt hvad göras kunde för att

rädda Gurlu. Flera läkare tillkallades, professorn var outtröttlig. Han hoppades i det längsta på en lycklig vändning och det låg bitterhet i hans röst, då han efter de sista fruktlösa försöken att hejda sjukdomens framfart sade, i det han bjöd till att en stund återgå till sina vanliga sysselsättningar: »Det är dumt att så där fästa sig vid någonting. Några år förr eller senare, och så är alltsammans slut! Man får taga tillvaron sådan den är.»

Eva hade icke hoppats. Det ögonblick hon slet upp telegrammet, hade hon känt meningen *för sig* med Gurlis sjukdom. Det var budet om det snitt, hvilket skulle skilja henne från den varelse, som blifvit henne anförtrodd. Det var underrättelsen om, att lånet skulle tagas ifrån henne. Och först då insåg hon, hvad hon *försummat*.

Nu gällde det blott att lindra den lillas plågor och mätta sin blick med detta flämtande lif, innan det slocknade, med åsynen af detta barn, som, då hälsa bodde på kinderna och sprittande lif i de späda lemmarna, dock aldrig förefallit Eva så härlig som nu, då hon åter trodde på Gurlis himmelsfärd, på sitt utlofvade möte med henne.

Det var därför hon i smärftfullt lugn lade ihop hennes ögon, kysste hennes kallnade panna, redde hennes sista läger och älskade sitt döda barn fullare, högre, trognare, än hon älskat det lefvande.

Hon hade ej mottagit det från Gud, men hon hade gifvit det tillbaka åt Honom.

»Det var mer än sorgligt», utbrast Evas välviliga vän, fru Roth, vänd till sin man, »att Eva inte skulle få behålla sin lilla flicka. Och synd om professorn också. Han tycktes alltid intresserad för den lilla. För mig har det också varit riktigt påkostande att ej få gå dit upp, medan Gurli varit sjuk. Man måste ju vara så försiktig för barnens skull, efter det nu var den där stygga sjukdomen. Underligt att de inte kunde rädda henne. Difteri är ju numera inte så farlig, heter det, sedan läkarne lärt att behandla den.»

»Jag vet inte, om den nyaste metoden tillämpats. Ingen metod är ofelbar. Men de ha nog gjort allt hvad de kunnat — ett faktum är, att barnet dog. Är det i dag hon skall begravas?»

»Ja, klockan tu.»

»Jag far väl med ut.»

Och de begrafde henne i blommor, fader och moder och den lillas vänner, alla utom faster Karin. Hon satt hemma vid fönsterbordet och stirrade sorgset på den tomma stolen midt emot, där hennes lilla »barnbarn» brukade sitta. Så var också *den* jordiska fröjden nu förbi! På bordet låg ett litet papper, där

Gurli sista gången i underliga figurer låtsat skriva ett bref till sin mamma. Hon såg länge på papperet, tills en tår föll därpå. Då vek hon det med darrande händer samman och lade det sakta in i sekretären vid sidan af sina gulnade, dyrbaraste minnen.

»Gurli är nu i godt förvar», suckade hon och strök åter en tår från sina gamla, trötta ögon.

XVI.

Efter några veckor hade hemmet återtagit sitt lugn och sina vanor. Professorn hade återgått till sina intressen och sitt arbete. Den yttre världen gjorde sina anspråk gällande på hans person. Han visade sig ibland i sällskap, han började skaka sorg och saknad af sig. Böljorna öfver den lillas hufvud gingo tillsammans.

Hade blott Eva icke varit så förändrad!

Hon bibehöll fortfarande en tystnad eller fåordighet, som slutligen plågade till och med hennes man. Och dessutom hade hon brutit med hela sitt föregående lif. Hon hade för alltid sagt farväl till hvarje vidare deltagande i en offentlig verksamhet, hon ville icke en gång tänka på att låta nyfikna blickar beskåda sig. Men hon hade också afböjt alla försök af sina bekanta att trösta och förströ. Hon *ville* ej bli förströdd. Saknaden bar hon med stilla undergifvenhet, och hon *ville* bära den såsom ett dyrbart arf. Hon önskade nu blott förblifva i sitt hem, och hon ville icke förspilla de kanske ej så många dagar, hon själf hade kvar där.

Eva var djupt fattad af sin sorg, men hon var

icke olycklig. Hon kände sig liksom kallad till uppbrott, men kunde under väntan på detta uppbrott njuta af vårsolen, som nu strålade från himlen, af vårblomstren, som spirade upp, af sitt hem, af sina första ljufva minnen från detta hem, dit hon inträdt med så mycken tillit och glad förväntan.

Sedan hade det kommit en tid af strider och ständiga nederlag. Hon hade genomlevvat så många växlingar under dessa åtta år, kommit in på en förärdisk mark, ett gungfly, där stegen blifvit allt osäkrare, på afvägar, hvarifrån hon ej kunde hitta ut. Hon hade såsom maka och moder varit sin uppgift otrogen på ett sätt, som i ett visst förfärligt ögonblick förskräckt henne själf, om än ingen annan funnit henne klandervärd. Hon hade känt lifvets smärta, den, som uppstår genom de slitande disharmonierna i själens innersta. — Hvarför allt detta, under det världen, om den skulle fällt sitt omdöme öfver hennes lif, skulle kallat henne en af de sällspordt lyckliga? Hvarför, om ej därför, att hon blifvit ställd inför ett »antingen — eller,» och att hon varit ett svagt käril, som i beröring med ett starkare gått ifrån sin egen natur under försök att inrymma en annan uti sitt efter kärlek och sympati trängande hjärta. Hennes man hade ej förstått faran uti ett sådant affall, och han förstod icke än, att kvinnan icke kan göra något vanskligare, för sin kallelse mera olycksbringande, än detta affall.

Men nu var hon åter sig själf. Hon var Eva,

den entusiastiska, fjärrskådande, »barnsliga» och dock starka Eva, som i sitt religiösa medvetande nu stod fast likt klippan och öfvervunnit alla tvifvel, som hämtat evighetsförvissningen åter ur sitt döende barns mun.

Glädjen kunde därför ej mer bli densamma som förr — och ej håller kärleken, hennes jordiska kärlek. Ställningen till hennes make hade blifvit förändrad. Hon kunde icke längre söka sympati hos honom. Den andliga förbindelsen var rubbad. Men hon skulle gärna velat se honom lycklig på sitt vis, hade gärna velat ersätta honom något af den glädje, som han räknat på från barnet, hon ville visa sig tacksam för hvad han gifvit henne — så mycket han *kunnat* ge! »Skall han än en gång i sitt lif störas af död och sorg och dystra stunder?» sade hon sig nästan förebrående, och en tyst önskan, att detta åtminstone måtte dröja något litet, uppsteg ur hennes hjärta.

»Vi borde kanske nu höra doktors tanke, Hjalmar», sade Eva en dag. »Ja, bli nu inte orolig! Du vet ju, att jag ibland har litet ondt — det är tryggare, ifall alltsammans blir förklaradt för »nervositet.»

»Det är ju ett halft år sedan jag önskade, att du skulle låta undersöka dig. Kära, lilla hustru, skall du nu också bli sjuk och kanske dö; Jag skrifer genast ett par ord till doktorn.»

Undersökningen ledde till vissheten att Eva verk-

ligen hade ett allvarsamt hjärtfel, på samma gång som läkaren förklarade, att detta försvårades af ett nervöst lidande, hvilket var att tillskrifva den sorg och oro hon nyligen utstått och hvilket ingalunda var obotligt. »Med professorskans ungdom hämtar man sig från sådant,» tillade han uppmuntrande.

Professorn frågade om en vistelse i Nauheim skulle vara lämplig. Men Eva inföll genast med något bönfällande i rösten:

»O nej, vi resa inte bort! Jag vill så gärna vara hemma, jag blir nog bra ändå, och lugn — jag kan ingenstädes vara så lugn som här. Vi resa inte bort, Hjalmar; vi flytta ut till Udden, du kommer med?»

Och därvid blef det. Vid Evas önskan borde man hålla sig i första rummet, var läkarens råd.

Våren framskred och med den kom längtan ut till hafvet och naturen.

»Kan du nu snart göra dig lös här, Hjalmar?» frågade Eva en dag i maj.

»Jag skall försöka. Du vill naturligtvis inte kommo ensam dit ut. Säg Eva, hade det ändå inte varit treffigare för dig att få se nya omgifningar? Nej, nej — — jag är inte envis, jag fogar mig gärna. Låt då en af jungfrurna resa ut och göra i ordning, så fara vi antagligen om några dagar.»

»En sak, Hjalmar. Faster Karin får ingenting veta om hvad doktorn sade. Hon får inte sitta och

grubbla på, att hon skall öfverleva oss alla. Staccars lilla faster, jag sökte uppmuntra henne i går, då hon satt här hos mig.»

»Faster borde väl kunna trösta sig med hvad jag litat på — att man kan lefva länge, äfven om det skulle vara något litet i olag i organismen. Naturen har tusen utvägar att kurerat sig själf eller draga sig fram på half kost. Dessutom, Eva lilla, förefaller du mig rätt kry, bara lefnadslusten kommer åter. Du har isolerat dig och skrämt bort dina vänner, till och med fröken Leijer vägar sig inte upp.»

»Är Anna i staden? Har du träffat henne? Jag minns nu, att jag aldrig besvarat hennes bref, att jag 'negligerat' henne också. Men är hon här, borde hon i alla fall kommit upp till mig.»

»Det är af pur grannlagenhet hon inte kommit. Jag träffade henne — låt se, i går var det. Hon var riktigt vänlig och deltagande, men hon sade, att hon tvekat, om hon borde störa dig — du vet att du undvikit beröring med hela världen — och att hon därför tillsvidare nöjt sig med att *tänka* på dig.»

»Jo, men nu kunde hon gärna komma. Jag vill säga farväl åt henne, innan vi flytta ut.»

»Det skall jag ställa om, att hon får veta.»

Anna Leijer hade ända sedan jul vistats hos släktingar i södra Sverige. Innan ferierna voro till ända, hade hon underrättat om, att hon icke var

att återvänta för vårterminen. Det var således länge sedan de båda vännerna träffats, och för Eva hade Anna trädt i bakgrunden.

Men Anna lät nu icke länge vänta på sig. Redan dagen därpå ringde hon på hos Eva. Hon hade från sin långa vistelse på landet tagit med sig af naturens friskhet. Hon hade fetmat något, såg glad och innerlig ut.

»Älskade Eva, så får jag då åter träffa dig! Och så mycket jag har att berätta dig! Men det är sagor, underliga ting, som du kommer att skratta åt, liksom jag förr log åt dina fantasier. Kan du fatta mig, Eva, om jag säger dig, att jag, en *gammal* flicka, för några dagar sedan lofvade att bli hustru åt en jämnårig, det vill säga ännu *ung man!* Och om jag sedan säger dig, hvem denne man är, att hans namn är Ivar Borg, klingar inte det ännu underligare?»

»Jo, alldeles ofattligt, Anna. Jag förstår inte, hur ni kommit hvarandra så nära.»

»Nej, du kan inte förstå, efter jag nästan afsiktligt dolt det för dig, att jag under dessa tvänne sista år blifvit något annat än jag var, då vi lärde känna hvarandra. Det har gått så småningom. Det är du, som först vände min blick på den ideella sidan af lifvet — ser du, man läser om idealer, men det är helt annat att stå någon nära, som äger dem i sitt hjärta. Det är smittsamt att lefva så att säga hand

i hand med en sådan natur. Tack, Eva! Och kanske skulle jag fått ett mindre starkt intryck däraf, om jag sett dig lefva lugnt och fullt i din idealvärld. Då hade jag betraktat dig såsom en drömmare. Nu visste jag, att det högsta idealet höll du på att förlora, och jag såg dina strider — de gåfvo för mig verklighet åt dina obevisade sanningar. Så kom din kusin. Hos mig kunde han ju inte se annat än min tistelnatur, se att jag var en ökenväxt; men han anade kanske, att om blott ett friskt källsprång genomskar öknens sand, så kunde där bli en liten skuggande oas. Ja, jag vet ej hur han kunde tänka så, men vi ha korresponderat ända sedan vi träffades hos dig, och han har nu funnit mig lämplig att bli hans hustru. Jag viger mitt lif åt honom och skall, så mycket det för en kvinna är möjligt, dela hans ämbete. — Du ser, Eva, att förändringen är fullständig. Jag är ej mera den jag var.»

»Den starkaste har redan rådt. Också *du* har varit svag!»

»Gudsbehofvet kom först och gjorde mig mottaglig för andra intryck. Det har varit *det starkaste*. Det är, så känner jag det nu, själens brännpunkt. —»

»Ena brännpunkten och kärleken den andra», ifyllde Eva, och ett svagt leende lyste upp hennes ansikte.

»Det var ju min skyldighet att tala om för dig hvad jag nu berättat, och det var alltid min mening att så göra. Men jag ville ingenting säga, förrän jag

med detsamma kunde taga hälsningar med mig dit bort. Jag reser om några dagar till London, där vårt bröllop genast äger rum. — Tala om alltsammans för din man — det faller sig så svårt för mig. Men till faster Karins hjärta och förtroende vill jag försöka själf bana mig väg. Nu, när jag lämnar dig, söker jag upp henne. — Eva, kan du förlåta mig?»

»Förlåta hvad, Anna?»

»Förlåta mig, att jag nu gömmer så mycken glädje i mitt hjärta? *Du* hade varit så mycket mer förtjänt af att aldrig störas i din lycka, och nu i stället — — — O Eva, om jag kunnat dela din smärta!»

»Smärtans udd hade jag själf hvässt — det var rättvist att jag skulle sargas af den; men nu är allt heladt. Jag har återfått min jämvikt och tror nu på nytt, att glädje och återseende vänta mig. Men om vi ej mer skulle träffas, Anna — Eva drog en liten blixtrande diamant af sitt finger — tag denna lilla ring såsom minne och bröllopsgåfva, och hälsa din trolofvade!»

De skildes åt. Det förekom Eva, såsom hade hon redan suttit vid källan i den friska skuggande oasen.

Nu hade de flyttat ut till Udden.

Aldrig såsom denna sommar, då Eva kom ddilit ut så fattig, med medvetandet om egen skuld och bboeröfvad hoppet på något att lefva för, aldrig såsom nnnu hade hon njutit af naturen. Hon hade återfått käärra vänner i sommarens blida vindar, i det glittrande hafvet, i skyarnas lätta fantastiska bilder, i skogens mörka furor, i ängarnas blomster. Så hade det eej varit de föregående åren.

Nu hviskade hon sin längtan ut till hafvet, hoön såg ljufliga bilder, små hvita skälfvande varelser burra uppåt på skyarnas mjuka konturer; trädens kronoor susade smekande ord i hennes öra, blommorna loggo emot henne. Själens förnimmelser voro af kroppslig svaghet stegrade. Hon var ej ännu gammal. Deet var ungdomsfantasien, som skapade bilder af allt hvaaad hon såg och gaf henne förmåga att lyssna till rösterna i det fria.

Detta var också hennes *farväl* af lifvet — hoön kände det så. Hon gick och bar på den öfvertygelsen, att hennes lif snart skulle ändas. Trots desssa tankar, trots sina mörka minnen och sina grusadde illusioner ägde hon lugn i själen och kände ingern smärta vid afskedet. Hon var viss om förlåtelse och tyckte sig erfara sanningen af den gamla hedniska tanken: de gudarna älska, dö unga.

Ingenting af detta meddelade hon sin man. Hcom borde ju vara glad och tacksam att han var med

henne, och hon visade sin tacksamhet genom att bespara honom oro så mycket som möjligt. Då hon kände sig illamående, drog hon sig undan. Då han var upptagen af sitt arbete, vistades hon ute hos sina »väänner».

Professorn hade tagit åtskillig sysselsättning med sig ut till landet, utan hvilken tiden skulle blifvit honom alltför lång. Icke desto mindre började han visa en viss otålighet, och som Eva syntes honom ganska kry, återväcktes tanken på en liten resa. Han föreslog Eva att bli honom följaktig blott på ett par veckor till Dalarne, dit han måste begifva sig i och för en vetenskaplig fråga.

Eva samtyckte slutligen. Hon ville ej motsätta sig hans önskan, oaktadt ingenting *nu* var henne så ljuft som ensamheten ute i naturen. Nu hade hon vuxit, men *skjutit öfver* det mål, hon förr sökte nppnå, vuxit ifrån de känslor, som en gång haft första platsen i hennes hjärta.

Det var aftonen före den tilltänkta resan. Eva hade med Hjalmar gjort en lång promenad, men trött af ansträngningen hade hon under hemvägen länge hvilat på en bänk. Solen stod lågt. Dess purpurfärgade strålar skimrade på hafvet, som skymtade fram mellan de lummiga träden. Endast trastens sång, gökens lockande toner störde tystnaden. Det var en af den bevingade världens samtalsstunder.

Hjalmar reste sig, då han trodde de hvilat nog.

Det återstod ännu några förberedelser till resan, och han gick förut hemåt.

Just som han efter några ögonblick vände sig om för att se, om Eva kom efter, såg han henne ett par steg från bänken vackla och föra handen mot sin vänstra sida — — —

Svalornas lätta tropp klöf i detsamma luften i sin hvinande flykt, under jubel som nästan öfverröstade det smärtans skri, hvilket hastigt gått öfver Evas läppar. Hjalmar hann fram för att i sina armar upplyfta sin redan döda hustru — — — — —

Smärtan hade varit ögonblicklig, den hade knappt hunnit rubba lugnet på den hvita pannan, knappt stört friden i hjärtat eller för blicken skymt sommarhimlens varma, rena bild.

Döden hade kommit midt under hennes tankar på *lif* och *kärlek*, gjort snittet så omärkligt som möjligt, utfört sitt verk med skonsamhet.

* * *

Kort efter det professor Sten till jordens sköte öfverlämnat sin så plötsligt afidna maka, medan han nedtyngd af sorg och missmod kände sig gripen af de uppskakande händelser, hvilka nu ställt honom *ensam* i världen, ankom en underrättelse, som gaf förströelse åt hans tankar och skulle hjälpa honom att återvinna jämvikt.

På hans skrifbord låg en morgon meddelandet, att han blifvit utsedd till korresponderande medlem af l'Institut de France, en utmärkelse som han midt i sin sorg icke kunde vara okänslig för.

Han hade ju sin vetenskap. Hans lifsuppgift var icke rubbad. Den skulle gifva honom tillfredsställelse. Lifvet låg ännu för honom.

Böljorna slogo samman också öfver Evas hufvud.

Dock blott till en tid.

Minnets af hans döda maka skulle åter dyka upp. Det minne Eva lämnat skulle bli hennes bästa insats i lifvet. Den bortgångna skulle för sin make bli hvad den levande aldrig var.

Till en början kvarstod hon för honom blott såsom en bild full af ytterligheter. Hennes personlighet innefattade brister och öfverdrifter, och med sina oafvisliga kraf hade denna personlighet varit dem båda en stötesten. Hans stolthet, och hans känsla också, led visserligen af att Eva icke varit lycklig; men därtill hade hon själf varit orsak, sade han sig. Han hade icke heller alltid varit nöjd, därför att han icke i sitt äktenskap funnit den hvila, han räknat på. Hon hade stört honom, och därför hade han dragit sig tillbaka.

Professor Sten resolverade: det är en dåraktigg tanke att i äktenskapet göra räkning på en fullt harmonisk sammanlefnad. Kvinnans och mannens skapplynne och intressen äro så olika, att då ingen af dem kan uppoffra sin personlighet, ett sådant idealförhållande är en omöjlighet.

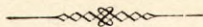
Han fann behag i den förklaringen och söktte såsom förr i lugn och säkerhet gå framåt. Han ville nästan glömma.

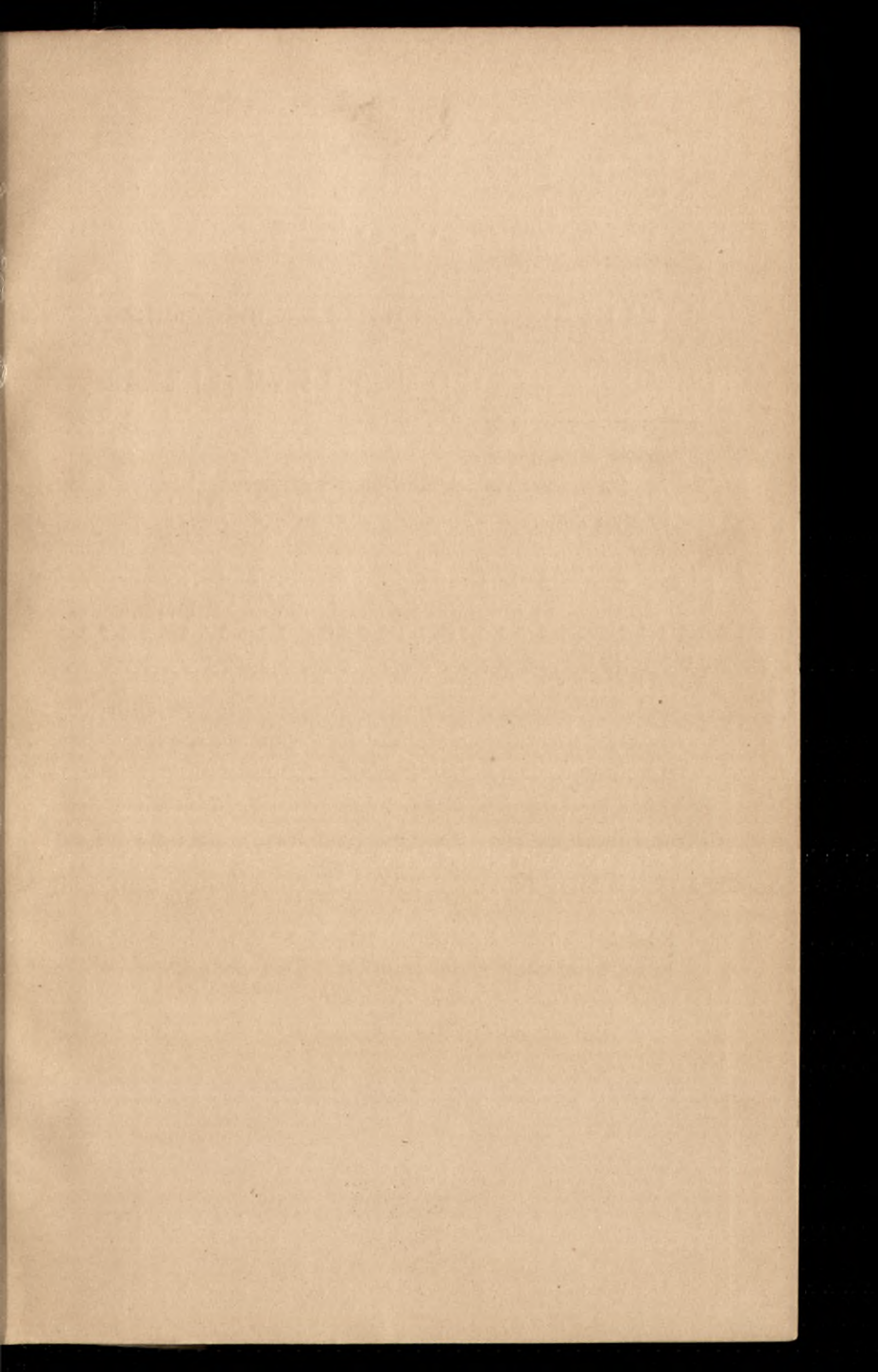
Men det var ej möjligt att glömma.

Så länge Eva lefde, såg han henne, men tänktte ej på henne. Nu, när han icke mer ser henne, tänker han ofta på henne.

Deras sista samtal innan bröllopet, då hon gjorde sin naiva trosbekännelse, roar han sig med att återkalla — nu minnes han hvarje ord! Eva med sin kärlek, sin öfvertygelse och barnsliga tillit, sådan hon öfverlämnat sig åt honom: det är den bild som mer och mer uppstiger för honom. I själens djup rödjies därunder hos den flitige forskaren, den exakte vetenskapsmannen, en liten plats, ett litet område, dit hann, om ock med tvekan, drar sig undan, då trots allt han icke känner sig tillfredsställd på annat håll. Det skymtar fram en längtan efter den visshet, som Eiva ägde, han känner en dragning till det, som för honom skall afslöja »*le grand peut-être*».

Han spanar utåt Evas synfält.

❖ Nyare svenska originalarbeten. ❖

På HUGO GEBERS förlag har utkommit:

FIDEIKOMMISSARIEN TILL HALLEBORG

Berättelser, skizzer och humoresker af **Sigurd**. Första—tionde tusendet.
— Pris: 3: 25.

Af samme författare förut utkommit: *Patron Jönssons memoirer.* — *Froken Jennys konditioner.* — *Jonas Durmans Testamente.* — *Komministern i Quislinge.* — *Fru Westbergs inackorderingar.* — *Vid hemmets hård.* — *Svenska bilder och uråtgilder.* — *Kaleidoskop.* — *Ljud och oljud.* — *I svenska Bondehem.*

HOLGER VIDE

Roman af **Amanda Kerfstedt**.
Pris 3: 50.

»Det är icke nyligen vår romanlitteratur hade att uppvisa ett arbete som kan jämföras med 'Holger Vide'.»
(*C. L. i Stockholms Dagbl.*)

»Man fäster gerna uppmärksamheten vid sådana böcker, som lemna anledning till eftertanke och på allvarligt sätt behandla allvarliga lifsproblem, och sådant är förhållandet med fru Kerfstedts 'Holger Vide'. — Författarinnan har i denna bok gått på djupet, och det finnes i framställningen mycken kärnfullhet.»
(*C. D. W. i Vårt Land.*)

SVEN VINGEDAL

Berättelse af **Mark Stern**.
Pris 2: 25.

— — »Här finnes så mycken god iakttagelse, en sådan själfull uppfattning och en sådan talang i penselföringen, att vi måste hälsa den, som skrivit 'Sven Vingedal', välkommen bland våra författares leder.»
(*Aftonbladet.*)

NISSE

jemte flere berättelser och skizzer af **Ernst Lundquist**. — Pris 2: 25.

»Ernst Lundquist har en särdeles framstående berättarstil: jemn, klar och lättflytande. Men därjemte har han, såsom af flere berättelser i hans bok synes, hjärta och känsla samt en särdeles fin iakttagelseförmåga. Vi rekommendera berättelserna till det bästa. De skänka ej blott intresse och nöje för en flyktig stund, utan äfven behållning.»

FRÅN SKILDA TIDER

Berättelser af **Mathilda Lönnberg**. — Pris 2: 50.

— — »Berättelser, som otvivelaktigt höra till *det allra bästa*, som på senare tiden utkommit i original inom den svenska litteraturen.»